

MANO MAMOS PORTRETAS

ZENTA IRENA TENISONAITĖ-HELLEMANS

1977.11.3

Mano mama yra seniai mirus, dar Lietuvoj. Nei viena kita mamos draugė niekada manęs nepasigedo, o jų yra ir Amerikoje, ir Lietuvoje. Na, gal ta mįslė kada nors paaiškės. Tuo laiško gavimu, aš galėčiau pradėti rašyti knygą, "Mano mamos portretas".

ZENTA TENISONAITĖ

**VIENIŠI
VĖJO VAIKAI**

Šis rinkinys išleistas mecenatų Vinco Žemaičio ir Aleksandro Tenisono, bei autorės lėšomis. Viršelį piešė autorė.

1979

Printed by: NIDA PRESS,

2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT

Skiriu savo senoliui knygnešiui Juozui Ložinskiui atminti.

Kabiras sako: "Jei tu savo gyvenimą panersi į Gyvybės vandenyną, tai atrasi savo gyvenimą aukščiausiam palaimos krašte."

Kabir

MOTINAI

Tu buvai pati
gražiausia daina,
kurią girdėjau,
kai vaikas buvau...

Tu buvai kaip saulė,
šiltesnė už saulę.
Tu buvai man pats
šilčiausias saulės spindulys.

Tu buvai pasakiška.
Tu buvai tikra pasaka,
iš visų pasakų
pati gražiausia.

MOTINAI

Aš papasakosiu pavasario žolės aromatui
ir margiems drugeliams laukuose.

Aš sakysiu vasaros vėjui ir
juodam strazdui sode,
Kaip aš tave mylėjau...

Aš papasakosiu nerimstančios jūros
sakalų putotiems sparnams ir
kartosiu baltoms žuvėdroms ir vėtroms,
Kaip aš tave mylėjau...

Aš šnibždėsiu šildančiai saulei ir
šaltos mėnesienos sapnams.
Aš dainuosiu per dienas ir naktis
ir šauksiu žemei ir pasauliui,

Kaip aš tave mylėjau,
Mamyte mano!

LAIŠKAS MOTINAI

Jeigu šiandien galėčiau
laišką parašyt Mamytei,
norėdama papasakoti
tik vieną dalyką...

Vargu ar atsirastų popierius
arba pieštukas...

Vargu ar žodžių man užtektų
parašyt – po tiek daug metų...

Bet kam laiškai?... Kalba...

Aš visada žinojau,
kad buvo ji –
pati brangiausia šioje žemėje...

Šiandien kada girdžiu Šopeno
valsus ir nokturnus,
menu tave, Mamyte,
tu muzika migdei mane lopšy

ir vakarais dainuodavai
man saldžias lopšines ilgai...

Atrodo, ir šiandien girdžiu
lyg tavo balsą iš dangaus...
Tu man buvai –
pati meiliausia šioje žemėje.

Aš netikiu, kad karalienės
pasakose būtų už tave gražesnės.
Šiandien matau tave – tarytum
aukso žvaigždę ant dangaus toli...
Kurios akims tik spindi
begalybės platūs vandenynai...
O sielvartas pasaulio – nebe dalia.

Bet man tu visada esi gražesnė
už tas tolimas žvaigždes...

Nes aš tave labai mylėjau.

ATSIMINIMAI APIE MOTINĄ

Atsiminimuose esi trapi
kaip sausas vaškas.
Ir tik relikvija —
išblyškusi fotografija sena.
Dar atvirukas vienas,
tavo ranka parašytas.
Toliau migla ir
tuštuma neišsakyta...

Užmerkusi akis
stengiuosi atsiminti tavo
brangų veidą, į kurį
esu žvelgusi tik vaikiškom akim.
Pavidalas man tavo pasirodo
spindintis ir gležnas.
Ir kaip šventoji tu
su aukso auerole –
dausų šalies vaivorykštės spalvų
grakšti plaštakė.

Maironio Lietuvių literatūros
muziejus (MMLM ER2)

Zenta Irena
Tenisonaitė-Helleman

Ištraukos iš jos laiškų
Pranui Visvydui.

(115043)

Antwerpen, 1976.6.8

Bijau, kad Bradūnas neprašys
Tavęs rašyti recenzijos apie
tėvelio knygą. Matai Bradūnas
yra piktas ant Žemaičio, o
kartu ir ant Tenisonų. Tai
ilga istorija, jei nori,
galiu kitą kartą papasakoti.
Rodosi, kad Kviklys rengiasi
ką tai rašyti, bet galės
spausdinti tik kada Bradūnas
išvyks į atostogas, bent aš
taip manau. Gal ir klystu,
bet žmonės yra kartais
baisiai keisti ir juokingi.

Su recenzijom man bėda,
nekenčiu jų, bet ką darysi,
jei mano senas kaimynas iš
Telšių Prižgintas prašo
parašyti.

Mintis yra sunku vaizdais
perduoti, nes žmogus mąsto
daug greičiau negu kad jisai
kalba. Žmogus galvoja
vaizdais, bet ne žodžiais.

Turėjau vieną bičiulį, tik
gaila, kad mirė. Tai buvo "De
Bladen voor de Poezie"
įkūrėjas kun. Van Fraechem.
Jis man pasakojo kaip vienas
jo mokinių parašė poezijos
rinkinį. Jam patiko ir patarė
kreiptis į "Standaard"

leidyklą. Toji atsisakė.
Redaktorius irgi buvo poetas
ir matyt pajuto, kad mokiny
yra talentingas ir pabiėjo
konkurencijos. Tada kunigas
pats iš savo asmeniškų pinigų
išleido tą knygutę, bet už
tai neteko tarnybos (vyskupas
supyko) gavo kraustytis į
kitą miestą ir ieškoti naujos
tarnybos mokykloj.
Eilėraščiai turėjo didelį
pasiseką ir Van Fraechem
pats įsteigė leidyklą, kad
išleistų tik debiutantų
kūrybą. ... Gaila, kad tokie
idealistai ilgai negvyena.

(115042)

Antwerpenas, 1976.12.9

Kas jau kas, bet autorius visai nieko neišmano apie vyrų ir moterų psichę. Štai ir čia yra pati svarbiausia priežastis, kodėl niekas neskaito lietuviškų knygų (ta dažnai kartoja spauda pati). Tragedijos šaknys glūdi tame, kad Lietuvoj rašytojas nėra laisvas, bet nėra jis laisvas (lietuvis) ir Amerikoje. Pabandyk tik rašyti ne pagal tradicinį lietuvišką modelį (Algimantas Mackus pav.) Pats žinai ką sako.

(115045)

Antwerpen, 1977.1.7

Redaktoriai yra keisti žmonės. Štai papasakosiu apie mano pažinį su Bradūnu.

Mano senolis (iš motinos pusės) buvo Kauno kunigų seminarijos klierikas, kurį už vertimus (labai jau katalikiškas knygas jis vertė) paprašė apleisti seminariją. Vėliau jis buvo knygnešiu, gaunu iš Lietuvos iš vieno pažįstamo išrašą iš knygos "Knygnešiai". Bet tie išrašai nėra populiariūs, tai du registruoti laiškai manęs

visai nepasiekė. Dabar gaunu
po trupučiuką, kad viską
turėsiu pasiūsiu kopija
pasiskaityti. Bet man nekoks
jau komplimentas, kad senolį
pašalino iš seminarijos. Šito
aš nežinojau, mano mana
niekados to nepasakojo, gal
ir pati nežinojo, jos tėvas
mirė jai esant dešimties metų
amžiaus. Vėliau jai
Nepriklausomos Lietuvos
vyriausybė siūlė stipendiją
vykti studijuoti į užsienį,
bet jinai (kvailutė) atsisakė
ir ištekėjo. Vėliau ji
studijavo Kauno meno mokykloje
ir universitete filosofiją ir
prancūzų kalbą (kartu su
dr.J.Girnium.) Kitą kartą

parašysiu apie mano "pažinti"
su dr.Girnium Bostone 1973-
čiai metais.

(115046)

Antwerpen, 1977.3.29

Ar tu gali įsivaizduoti, kad čia Belgijoje rašytoją Hugo Claus buvo nubaudę teisme du mėnesiai kalėjimo už Dievo įžeidimą? Claus po to išvyko į Olandiją, o dabar gyvena Prancūzijoje. Aš iš viso nesuprantu kaip galima įžeisti Dievą? Galima papiktinti žmones, įžeisti žmones, bet jau jokių būdu ne Dievą. Matai, aš esu be religijos, seniau buvau tikinti, bet pati savo protu priėjau išvados, kad viskas yra tik menai. Žmogus tveria

Dievą pagal savo atvaizdą,
šiandien, vakar, senovėje ir
rytoj. Bet poezijoje aš mėgstu
Dievą ir jį kartais panaudoju
kaip druską. Neperdaug, bet
truputį kaip grožio simboli.

(115047)

Antwerpen, 1977.4.27

Perskaičiau Slavėnienės atsiminimus. Parašiau gerą recenziją "L.D.", bet man pačiai dar liko kelios mintys: Iš pradžių man labai gaila Putino. Laimingas jis tikrai nebuvo. Išėjo iš tų seminarijų lyg sužalota siela, lyg įgijęs dvilypę asmenybę. Gal jis buvo labai geras literatūros žinovas ir profesorius, bet kaip poetas jis man nepatinka. Štai rinkinėlis "Rūsčios dienos". Tą poeziją greičiau galima pavadinti propaganda, kuria

galim sukelti gatvių
muštynes. Kiek tų didelių ir
tuščių frazių, kiek tų
kruvinų ir negražių žodžių.
(Aš mėgstu žodžius, pats
žodis turi būti gražus,
skambus.)

МИНИСТЕРСТВО АТТЕСТАТЪ.

Представительница сего, ученица седьмого класса Виленской женской гимназии
М. М. Ичасъ *Потемкина Анна Яковлевна*

какъ видно изъ ея документовъ, дочь *Бреславляна*
ришель-китовича
рожденная *26 июля 1898 года*
исповѣданія, родившаяся

поступила въ *II* классъ Виленской женской гимназии М. М. Ичасъ въ *Настоящемъ*
мѣсяцѣ 1915 года и, находясь въ ней до окончанія полнаго курса ученія, въ продол-
женіе всего этого времени вела себя *Отлично*

Въ настоящемъ году, при окончаніи курса гимназій, познанія ея въ обязательныхъ
предметахъ были аттестованы слѣдующими баллами:

1. Въ Законѣ Божіемъ	<i>отлично (5)</i>
2. » Русскомъ языкѣ и словесности	<i>удовлетворительно (3)</i>
3. » Математикѣ	<i>удовлетворительно (3)</i>
4. » Географіи всеобщей и русской	<i>отлично (5)</i>
5. » Исторіи всеобщей и русской	<i>отлично (5)</i>
6. » Естественной исторіи	<i>отлично (5)</i>
7. » Физикѣ и математической и
физической географіи	<i>хорошо (4)</i>

И изъ всѣхъ сихъ предметовъ получила въ общемъ среднемъ выводѣ отмѣтку
4 1/2. Затѣмъ обучалась чистописанію съ *хорошими (4)* и ру-
кодѣлю съ *хорошими (4)* успѣхами.

Сверхъ того изъ необязательныхъ предметовъ гимназическаго курса она обучалась:

1. Французскому яз. *хорошо (4)*
2. Нѣмецкому яз. *хорошо (4)*
3. Литовскому яз. *отлично (5)*
4. Педагогикѣ *отлично (5)*
5. Рисованію *отлично (5)*
- 6) *Латинскому яз. отлично (5)*

Почему, на основаніи установленныхъ правилъ, она, *Потемкина Анна Яковлевна*,
Анна, удостоена званія ученицы, окончившей полный
курсъ ученія въ женской гимназій, съ распространеніемъ на нее правъ и преимуществъ,
предоставленныхъ ст. 10 Положенія о женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ

Министерства Народнаго Просвѣщенія ^{24 мая} 1870 года, и ст. 12-миѣнія Государствен-
^{5 июня}
наго Совѣта по вопросу о специальныхъ испытаніяхъ по Министерству Народнаго про-
свѣщенія, утвержденнаго 22 апрѣля 1868 года.

Въ удостовѣреніе чего и данъ ей, *Портисмохатъ Олигоуль*
сей аттестатъ по опредѣленію Педагогическаго Совѣта Виленской женской гимназіи
М. М. Ичаса, состоявшемуся *3 Мая* 19 *17* года.
Воронежъ *3 Мая* *4* дня 19 *17* года

Предсѣдатель Педагогическаго Совѣта

М. М. Ичаса

Начальница гимназіи

Алексина

кур. Фр. Бенювский

Р. Куртумисъ

Члены Совѣта:

С. М. Ичаса

Р. Шенетисъ

В. М. Ичаса

Р. Красильска

А. А. Ичаса

М. М. Ичаса

Зарембо

А. М. Ичаса

Секретарь Педагогическаго Совѣта

О. Кондратьевъ

9. 10. 1870 г. 1065
101 г. 10. 1870 г. 1065
Табл. № 101 г. 10. 1870 г. 1065
документъ № 101 г. 10. 1870 г. 1065

СВИДЕТЕЛЬСТВО.

Предъявительница сего, ученица VIII дополнительного общеобразовательного класса Виленской женской гимназии М. М. Ичасы *Полжиская*
Альдоны Иосифовны как видно из документов
римо-католического вероисповедания,
родившаяся *26 июля 1898 года*, по окончании общего
курса наук *В Виленской женской гимназии М. М. Ичасы*
поступила в VIII дополнительный общеобразовательный класс в *сентябре*
1917 г. для специального изучения нижепоименованных предметов и, находясь в оном
по *28 марта* 1918 г., при *отличном* поведении, оказала нижесле-
дующие познания:

- № 112
1. В Законе Божием
 2. „ Русском языке *хорошие (4)*
 3. „ Латинском языке *хорошие (4)*
 4. „ Математике *хорошие (4)*
 5. „ Физике *отличные (5)*
 6. „ Литовском языке *хорошие (4)*
 7. „ Литовском языке

Посему на основании действующих узаконений ей *Полжиской*
Альдоны предоставляются все права, приобретаемые окончанием
мужской гимназии или реального училища, по принадлежности, и в частности, право
поступления без дополнительных испытаний в высшие учебные заведения.

В удостоверение вышеизложенного выдано ей *Полжиской*
Альдоны сие свидетельство по определению Педагогического Совета,
состоявшемуся *28 марта* 1918 года, за надлежащею подписью и с при-
ложением печати.

Г. Воронеж *5 апреля* 1918 г.

Председатель Педагогического Совета

Начальница гимназии

А. М. Меньшова
К. Меньшова
В. Меньшова
М. Меньшова

(LCVA f.631, a.7, b.6157)

(115048)

Antwerpen, 1977.6.14.

Mano tėvo giminės pusė nėra lietuviška. Tėvelis kilimo latvis, o senolis net iš Estijos. Taip ir Lietuvoj mes mažai giminių turėjome, visi buvo likę Latvijoje. Mamos pusė lietuviška, bet du dėdės liko Rusijoje ir dingę. O kiti pakliuvo po karo į Lenkiją, ir sulenkėjo. Vėliau kai grįžo Vilnius Lietuvai, atvažiavo teta su vaikais mūsų aplankyti ir aš su jais negalėjau susikalbėti, tik teta dar mokėjo lietuviškai.

Bet gal aš Tave tik varginu
su savo plepalais ir tiek.

(115052)

Antwerpen, 1977.9.12.

Mano tėvelis turi Lietuvoj kolegą pensininką, kuris mus aprūpina lietuviška spauda ir medum. Bitininkystė yra sportas ir ją galima laisvai užsiimti. Bet ši vasara buvo šalta ir lietinga, bitės kenčia bada, medaus ne lašo. Taigi bitininkui reikėjo pirkti 400 kg. cukraus ir šerti bites. Cukrus jam kaštuoja kuone pusę jo pensijos. To pono dukra yra gimnazijos mokytoja. Ta profesija yra šiais laikais Lietuvoj nepavydėtina. Už

blogus mokinių rezultatus yra atsakingas mokytojas, nes jis turi sugebėti, net ir iš kvailio padaryti genijų. O kad yra tinginių, chuliganų, su tuo nesiskaitoma. Geras mokytojas turi sudominti savo klasę taip, kad visi eitų penketukais. Štai taip atrodo tooji "devyniolikto šimtmečio" Telšių gimnazija, kurioje dirba Aldona. Jos nepažįstu, neatsimenu net ir kaip atrodė tėvelio kolega, bet tas asmuo yra labai įdomus korespondencijos draugas. Jis turi tokį puikų stilių, tokį subtylų humorą ir moka taip vaizdžiai papasakoti, kad galėtų

lenktyniauti su visa eile
gerų lietuvių rašytojų
Amerikoje.

Nei Melniko, nei Railos
nepažįstu. Tiesa "Paguodos"
man buvo tokios nuobodžios,
kad neskaičiau.

Mūsų Vakarų civilizacija,
pasiekusi aukščiausią
laipsnį, ėmė eiti velniop.
Man atrodo, kad svarbiausios
priežastys yra: visą laiką
grėšianti atominė bomba (arba
karas), tos nuolatinės
apsiginklavimo lenktynės daro
rytojų nesaugu ir jaunimui
atima norą kurti ateitį, jis
gyvena šia diena. Antra tai

per didelį žmonių
prieauglį, stoka erdvės,
žalių zonų; vaikams žaidimo
vieta, didmiesčių užnuodytas
oras. Trečia – tai, kad
žlugus religiniams
įsitikinimams (jaunimas yra
bedievis), niekas neužima
atsiradusios tuštumos, nes
dalykai kaip politika,
patriotizmas (dirbtinės
vertybės) yra nulis. O
ketvirta tai kvaila ir bloga
televizijos programa visai
atbukina jauną žmogų. Kas yra
imunas prieš šias ligas, tas
dar lieka žmogum. Ateities ir
žmonių kultūros
perspektyvos yra labai
liūdnos.

Los Angeles'e viešėjo mano
draugė Aldona, Prižginto
sesuo. Gal ją sutikai? Ji
gyvena Australijoje, jau du
kartus aplankė mane.

(115053)

Antwerpen, 1979.9.29

Mano pirmas kūrinys buvo
mažas scenos veikaliukas man
esant dvylikos metų.

Atostogavau tuomet su mama
Panemunėj Vičiūnų kaime.

Ūkininko Babučio troba
stovėjo kaip tik visai ant
Nemuno kranto. Kitoje upės
pusėje vakarais žibėdavo

Petrašiūnų elektrinės
jėgainės žiburėliai. Turėjo
to paties amžiaus draugę

Jūratę. Mes tą veikaliuką
suvaidinome dukart pas
Ūkininką Babušį, išmokinusios
mažas kaimo mergytes

vaidinti, pasiuvusios gėlių
kostumus iš gufruoto
popieriaus. Viena šeštadienį
vaidinome lauke, paskui sekė
kaimo vakaruška. Kitą
sekmadienį ūkininkas mūsų
prašė suvaidinti jo troboje,
nes lauke lijo, po to sekė
polkos, grojant armonikai.
Bet aš šokti nemokėjau ir
nebūčiau išdrįsusi. Paskui
Jūratės jau nebesutikau. Man
būnant Kaune universitete
(studijuoti ėmiau mediciną, o
svajojau eiti į meno mokyklą)
kartą operoje pamačiau
mergaitę, kuri man priminė
Jūratę. Ji irgi lyg ir būtų
mane atpažinus, bet per

spūstį man neteko net
pasisveikinti.

Pirmą eilėraštį parašiau
trylikos metų. Penkiolikos
metų kibau į noveliukę, bet
mama ją taip suvarė į ožio
raga, kad sudraskiau ir
neberašiau, (prozos). Karui
kilus eilėraščių neberašiau.
Vėliau jau po kokio dešimts
metų kartais parašydavau
vieną kitą, kada eilėraštis
taip įkyriai nebeleisdavo net
užmigti. Gimnazijoje turėjau
labai gera literatūros
mokytoją Feliksą Kudirką. Kai
suradau jo antrašą Amerikoje,
jis buvo prieš du mėnesiu
miręs.

Aš pradėjau anksti skaityti,
būdama devynių metų
atidengiau knygų skonį ir jau
jas ryte rydavau. "Tarzanas",
Tom Sojeris, Karl May,
Cooper, Verne, Svenson,
penkiolikos metų kibau į
Nitčę, bet nieko nesupratau,
nesupratau nei Voltero, rijau
Hamsuną, Dreiserį, Lagerlof,
Silampe, kas tik man į rankas
pakliudavo. Žavejo mane
Dostojevskis ir Gogolis,
Buck, Hauptmanas ir Šileris.
Dabar skaitau kitaip ir kitus
autorius. Kažkodėl Hamsunas
mane nervuoja, o rusų
atoriai tapo nuobodūs.
Šiandien dievinu Tagorę ir
pasakų pasaulį.

(115054)

Antwerpen, 1977.11.3

Kol duona pakils...

Ypač nesirašo vienai neseniai
atsiradusiai, buvusiai mamos
draugei. Po tiek tylos metų
(aš tuomet buvau 13-14 metų
kai ją sutikau,) štai ji
atranda mane...

Parašiau jai atvirutę, gavau
laišką iš jos, o dabar vėl
mėnesiais tyliu. Buvau
parašiusi, vėl sudraskiau. Ir
vis mąstau, kodėl ji man
rašo? Ar iš senatvės (nors ji
buvo už mano mamą daug

jaunesnė, bet abi studijavo Kaune meno mokykloje ir kartu baigė.) Nostalgijos, gal iš smalsumo, ar yra dar kokia kita priežastis? Mano mama yra seniai mirus, dar Lietuvoje. Nei viena kita mamos draugė niekada manęs nepasigedo, o jų yra ir Amerikoje, ir Lietuvoje. Na, gal ta mįslė kada nors paaiškės. Tuo laiško gavimu, aš galėčiau pradėti rašyti knygą, "Mamo mamos portretas".

Aš labiau tikiu pastaruoju teigimu, nes ir mano pasakojimai, prinokę, atsiranda patys, bet jei tuo

momentu jų negrėbei tai
dingsta. Kaip ir eilėraščiai.
Kadangi aš savo noveliukes
parašau vienu atsikvėpimu,
tai romanui man niekada
neužteks kavpo. (Duona jau
pasiekė formos kraštus ir...
jau krosnyje.)

(115055)

Antwerpen, 1977.11.23

Šitą ponią Gimbutienę
(Alseikaite) esu kadaise
pažinojus, kai ji buvo Kaune
universitete, tą man rašė
mano draugė Milda
Šilbajorienė (prof. žmona).
Bet kaip aš kvaršinu savo
vargšę galvelę, jokia būdu
negaliu atsiminti. Tiesa
atsimenu dvi kaunietes, vieną
šviesaplaukę, o kitą
tamsiaplaukę (gimus Amerikoje)
bet nei jų vardų, nei
pavardžių, išgaravo iš galvos
ir tiek. Bet tai nesvarbu,
ją sutikęs perduok labų dienų

ir pabandyk sužinoti kada ir kur aš ją sutikau. Jos vyrą (persiskyrusį) sutikau Bostone 1973-čiais metais, kai buvau viešnagėje pas Birutę. O Birutė yra mano tėvelio buvusi mokinė.

Pasiunčiau Tau dar kelis pasakojimus. "Įtampa" buvo mano pirmoji noveliukė. Tai yra tikras vieno draugo nuotykis, jis sėdėjo viename skyriuje su ginkluotu bepročiu, ...

Los Angeles gyvena toks tūlas advokatas Kazlauskas. Su jo žmona Valyteėjome kadaise į tą pačią gimnaziją, vienoje

klasėje esame buvusios, kai
sutiksi, perduok labų dienų.

Lietuvos Universiteto Rektoriui.

Ponui Humanitarinių mokslų fakulteto Dekanui
 Prisiūti, turinti, su įpareigojimu
 pristatyti atliktą originalų darbą kaip užd.
 1-14. *Prasau* *prisiūti mane* Lietuvos Universiteto
 Teologijos-Filosofijos fakulteto Filosofijos skyriui.
 Pridodu paįmėjimą Nr 8 ir pareiškim, kad jame
 sąlytos mokslo cenzos dokumentus pristatyti
 vėliau.

Aldona Jušinskaite-Temsonienė.

1929 m. sausio 8 d.

Įm. Nr. 054729
 1929 I. 14

1929 I. 14

(LCVA f.631, a.7, b.6157)

(115056)

Antwerpen, 1977.12.14

Apie muziką aš nieko
neišmanau, mėgstu labai
Šopeną, Bethoveną ir Brahms
(vengrų šokiai), mėgstu
čigonų melodijas. Mane vaikui
esant, mama mokino groti ant
pianino, bet vėliau turėjau
nemalonia mokytoją
(valandomis pirštų pratimai)
ir mano noras mokintis groti
dingo, buvau vienuolikos
metų. Mano dukros irgi buvo
pradėjusios mokintis groti,
bet dabar mūsų piano stovi
net nesuderintas.

Girnius yra mano mamos universiteto kolega, jie kartu mokinosi prancūziškai, tik mano mama amžiumi buvo vyresnė už Girnių. Ant manęs jis užpyko, kad aš nepaklausiau jo ir neišmečiau iš rinkinio (lietuvių poezijos vertimai) Jūragio, Prižgintaitės, Lemberto ir dar kelių. Bet štai kokia ironija, aš kaip tik su tų poetų vertimais atkreipiau leidėjo dėmesį, kuris perskaitęs dešimts eilėraščių sutiko išleisti visą rinkinį, jei vertimai kitų bus lygiai geri.

Perskaičiau "Mažvydą" todėl
ir laiškas išejo su
pertraukomis. Man tas kūrinys
patiko, vargu ar patiktų
Girniui ir Andriekui, nors
Marcinkevičius visgi drąsiai
rašo, yra savo rūšies
paralelė su dabartim.
Marksizmas irgi religija.

(115058)

Antwerpen, 1978.1.10

Ir dar viena staigmena, gavau iš vienos vaikystės dienų draugės laišką, o jau buvau manius, kad ji dingo Kanados pusnyse. Jos sūnus atvažiuoja šią vasarą į jaunimo kongresą, (rašau jai, tegu užsuka ir pas mus,) Anglijoje ar Vokietijoje.

(115059)

Antwerpen, 1978.2.19

Ačiū ir už pastabas apie "Žiemos miegą". Gal kada prie progos rasiu tinkamesnį žodį tam nelaimingam kirčiui ant "pasakiskas", čia jau mano žemaitiška kilmė kalta.

Kirčiavimas yra man tikras vargas nes žemaičiai deda kirčius kitaip. Na, o "Kalbos Vadove" negi taip ir tikrinsi kiekvieną žodį.

Mano antrasis sūnus skiriasi su žmona. Nuo naujų metų gyvena abu atskirai. Sūnus studentų name. Nesutinka

charakteriai, barniai. Gaila, bet ką daryti? Marti, baigusi teisių mokslus, turi gerą tarnybą ministerijoje, gi sūnus studentas. Jis nori toliau specializuotis, kad išgytų biologijos daktaro laipsnį. Bijau, kad toks vyras jaunai moteriai yra nuobodus. Pagaliau gerai, kad dabar skiriasi, abu gali rasti kitą gyvenimo draugą, kol dar nepražilo. Vaikų neturi, tai nedramatiška.

(115061)

Antwerpen, 1978.4.26

Santvarą sutikau 1973-čiais metais Bostone? Tai labai malonus žmogus, turintis stebėtinai malonų balsą. (Ko norėti, juk jis buvo operos solistas ir studijavo Milane) Jo žmona Alė tikrai žavi moteris. Tik abu yra netekę vienintelio sūnaus, mirė vos pasiekęs 16 metų, (rodo nuo leucemie, jei neklystu) ir tas aptemdė Santvarų gyvenimo dangu. Gyvena jie netoli aerodromo Pietų Bostone, kur kas trys ar penkios minutės pakyla arba leidžiasi

lėktuvas. Bet nupirkęs namą
taip lengvai negali
išsikraustyti, matyti jų
gyslose nėra čigonų kraujo.
(Mano šeima tai nežinau kiek
kartų esame kraustėsi.) O
greta turi gerą kaimyną poetą
Gustaitį. Tai gal poezijoje
(erotinėj) Santvaras ieško
laiko sunaikintų iliuzijų,
ieško nepasiekiamos Chimeros.
Tavo vietoj aš jo nebarčiau.

Skaičiau Almeno 'sauja
skatiku', eilinė knyga, nėra
nei premijos verta, nei
barimo, tokių knygų rašytojai
pasaulį yra prirašę
tūkstančiais, o filmų kūrėjai

prisukę šimtus filmų
panašiomis temomis.

Jei mano senolis kilęs iš
Estijos, nereiškia, kad mano
tėvas moka estiškai. Tai ir
bėda. Man gaila, kad aš
latviškai nemoku, o Lietuvoje
pas mus namie tėvelis ir
senolė tik latviškai
kalbėdavo. Mano mama su savo
teta lenkiškai, o kad vaikai
nesuprastų, tai su mano
tėveliu rusiškai, o su mano
teta prancūziškai. Be to dar
man ir mano seseriai tėvelis
buvo išrašęs vokišką
guvernantę, tai aš jau
septynerių metų galėjau
laisvai kalbėti vokiškai ir

supratau latviškai,
lenkiškai, rusiškai. Gaila,
kad iš tų kalbų tik vieną
vokiečių kalba liko gyva mano
atminty. Aišku ir aštuoni
metai gimnazijoj, vokiečių
buvo juk pirmoji svetima
kalba, kurią mokinomės nuo
pirmos klasės.

(115063)

Antwerpen, 1978.7.7

Ištisas savaites nebematome saulės. Žmonės pradeda šnekėti, kad tai sovietai, kurie kokiais tai aparatais gadina klimata. Bet ar panašiai nekalba Lietuvoj, ten gal sako, kad Vakarai gadina klimata. Kadaise senais laikais, kada mano tėvas įsigijo pirmą radiją ir į aukštą eglę prie namo įstatė anteną, buvo labai lietinga vasara. Tuomet ir kaimynai ūkininkai kaltino tėvelio anteną ir net rengėsi tą "lietaus šaukėją" versti

žemyn, bet staiga pasirodė
saulė ir problema savaime
išsisprendė.

(115067)

Antwerpen, 1978.10.27

Man labai gaila Tavo dukros.
Jaunos mergaitės kartais gali
tikrai tą nelaimingą pirmą
meilę labai skaudžiai
pergyventi. Tu ją paimk pas
save kaip galima greičiau,
nepalik vienos, kartais
jaunas žmogus gali padaryti
kokią nors kvailystę ir, jei
santykiai su motina nėra per
daug tamprūs, tik Tu gali jai
padėti. Jeigu jau bandė save
marinti badu, tai būk su ja
labai atsargus ir gerai
saugok. Nenoriu aš Tavęs
gąsdinti, bet pastaruoju

laiku Europoj įvyksta daug savižudybių. Duok kiek tik išmanydamas jai dėmesio ir tėviškos meilės bei globos. Tik jautrumas ir švelni globa gali padėti užgydyti tą jaunos sielos žaizdą. Vargšė Teresė.

"Gimtasīs kraštas" buvo idėjęs straipsnį apie pažanguosius Belgijos lietuvius, (manęs jų tarpe nėra) kaip Cinzas, Stasė Baltus ir dar kokia tai Gailiūtė-Spies. Šią vasarą, buk tai svečiavosi pas tuos minėtus piliečius broliškų respublikų draugai iš Kaukazo, Ukrainos, Gudijos ir

Dievas žino dar kokių
respublikų.

(115608)

Antwerpen, 1979/2/14

Slavėnienė (Putino sesuo)
rašo antrą dalį atsiminimų
apie savo brolių. Tik jos
sveikata jau nekokia, ji
atšventė 70-tą gimtadienį,
taip pat ir jos vyras. Aš ir
Slavėnienė esame geros
korespondencijos draugės.

Papasakosiu Tau dar vieną
istoriją apie mano ciocelę
Julią. Ji buvo mano mamos
teta. Gimė Telšiuose, bet,
motinai mirus, tėvas parvedė
į namus pamotę, kuri visus
vaikus išvarė. Ją priglaudė

dēdē. Paskui ji ištekojo už
lenko revoliucionieriaus
(Ciocelė gimė 1863-čiais
metais.)

Sykį jau vokiečiams užpuolus
Sov.Saj. dēdė nuvyko į savo
gyvenvietę, kažkas jį
įskūndė, vokiečiai jį
areštavo ir sušaudė.

(Rainiuose bolševikai nužudė
mano antrą dēdę, tėvelio
sesers vyrą.)

(115071)

Antwerpen, 1979/5/28

Šią vasarą Vokietijoje,
Anglijoje visokie kongresai
(lietuvių) net ir Belgijoje
Cinzas kažką organizuoja, bet
aš su tais prancūziškai
kalbančiais lietuviais
kontakto nepageidauju. Taigi
padėkojau Cinzui už kvietimą,
iš principo į tokius
subuvimus nevažiuoju.
Skundžiasi ir mano draugė
Australijoje, tie lietuviški
suvažiavimai nėra įdomūs, vis
kalba kaip buvo gera praeityje
Lietuvoje ir viskas, jokios
kitos kultūrinės veiklos,

kaip tik raudos. Bijau, kad
ir aš kaip ji, mes per
trumpai Lietuvoj gyvenome,
kad galėtume turėti daug gerų
atsiminimų apie gyvenimą ten.
Man vis tas karas yra
užtemdęs bet kokias šviesas
buvusias Lietuvoj. Ką ir
norėti, nespėjome
išsikrapštyti iš vaikystės
kevalų, o čia patrankos,
okupacijos, baisybės ir
tamsa. Aš baisiai kenčiau,
kad būdavo taip mažai
elektriškos šviesos. Todėl
man Lietuva tamsi
atsiminimuose.

Kaip tau sekasi su poezija?
Ar jau sugalvojai sudaryti

rinkinį? Miškininkai išleido
naują knygą, vertimą iš rusų
kalbos, išvertė mano tėvelis,
istorinė ir archeologinė
knyga, bet kokia nauda jie
tuo pasieks, nežinau.
Pasaulio veidas kinta, kas
šimtmetis kinta sienos,
nelieka tautų, dingsta
kalbos, atsiranda naujos
valstybės. Koks yra tikslas
vis rymoti ant tų senovės
liekanų. Įdomu istorikui, bet
naudos iš to nėra. Tuo
neatstatysi nei Lietuvos, nei
įgyvendinsi pasaulį taiką,
nei išgelbėsi mirstančią
kalbą. (Mūsų žemėje jau yra
mirę keturi tūkstančiai
kalbų.) O jei kas tai sugebės

įvykdyti, tai tik žmonės,
kurie dabar gyvena Lietuvoj,
jie gali išgelbėti lietuvių
kalba nuo mirties, bet ne
daugiau.

(115073)

Antwerpen, 4/7/1979

[Apie sūnų Dirk, kuris
keliaus su draugu] Pats
karštis, iki 40 C, tai keps
vyrai Bermudoj, bet mat vis
kitas kraštas, butas ir
maistas nekaštuos, yra
svečiai, tik kelionė bus
sudėtinga, skris per New York
į Montreal, paskui į Bostoną
ir iš ten į Bermudą. Turi
Kanadoj pernaktvoti, visgi
geriau negu New Yorke. Laikai
yra pasikeitę, dabar jaunimas
mato daug pasaulio, mums
jaunimui tuomet tai buvo tik
svajonės. O kaip aš svajojau

keliauti kai buvau maža
mergaitė. Iš Telšių į Kauną
jau buvo didelis dalykas
nuvažiuoti.

Buvau ir aš pradėjusi Liliją
mokinti lietuviškai, ji gerai
supranta, užtikau kartą vieną
mano laišką iš draugės
skaitant, paklausiau ar
supranta, atsakė, kad taip.
Reikalui esant ji bematant
prakalbėtų lietuviškai, bet
visa bėda nėra reikalo čia
mokėti lietuvių kalbą.

(115076)

Antwerpen, 1979/9/8

Labai ačiū, kad man atvirai
pasakei savo nuomonę. Bet su
"Vienišais vėjo vaikais" aš
esu labai šykšti ir ją
nusiūsiu tik geriems
draugams, bičiuliams arba
asmenims, kuriems nusiuntus
juos užgautum, kaip
pav.gerbiamam daktarui
Girniui. Todėl mažai kas apie
tą poeziją ir težinos ar
skaitys.

Skaitydama Tavo laišką,
matau, kad man pavyko
perduoti tai ką aš norėjau,

knygutė turėjo būti kukli, o
pienės pūkelius, kuriuos neša
vėjai, yra kaip mano senolis,
net jo sutrunijusių kaulų
vietos niekas nežino. O jis
mylėjo savo kalbą, kaip aš ją
myliu. Mano motina yra
vienintelis ryšys tarp
senolio ir manęs, kurio
niekada nemačiau. Juk negaliu
sakyti "o, senoli, mielas, tu
didvyris knygnešys, kaip aš
tave mylėjau." Tai būtų
melas, nes nepažindama
senolio aš jo negalėjau
mylėti. Antras ryšys tarp
senolio ir manęs yra žemės,
mes abu esame gamtos vaikai
(vėjo vaikai), nenuoramos
kaip čigonai, užsispyrę kaip

asilai, kada norime pasiekti
savo tikslą.

Nebūtų karų, nes karai yra
organizuotas plėšikavimas ir
visi karvedžiai ir generolai
yra plėšikų gaujų vadai. (Gal
man ta tema pradėti rašyti
poeziją, bet tai jau būtų
pergaug užangažuota poezija,
kurios aš nemėgstu.)

Apdainuoti rožes sodely,
kurias užpuolė amaras, dar
liūdniau, nors tai yra
tikrovė. Bet tikiu, kad tas
poetas, kuris tai sugeba yra
tikrai superpoetas. Bet aš
nesu garbėtroška (I am very

shy) ir kã aš rašau, rašau
tik sau.

(115077)

Antwerpen, 1979/11/16

Lietuvoj mirė mūsų senas
bičiulis Kazimieras... vargšą
suvažinėje gatvėje ant
šalygatvio dienos metu girtas
automobilistas... Štai jau
trečias pažįstamas Telšiuose,
kuris miršta po automobilio
ar traukinio ratais. Beveik
pradedu galvoti, gal tie
susirašinėjimai su užsieniu
aniems neina į sveikatą?

Man tik labai gaila, kad tie
B.B. eilėraščiai, kuriuos
išvertusi pasiunčiau
redaktoriui, pasirodė per

toli nutolę nuo jo temos.
Aplamai pas lietuvių poetus
mažai rašoma apie karą. Ir aš
tos temos nemėgstu.

(115078)

Antwerpen, 1979/12/6

Mano mielas, aš Tau aiškiai
rašiau, kad Amsterdame
išeinanti antologija: tema II
pasaulinis karas, padaryta
vertėjo atranka, nėra
Tenisonaitės sugeruota. ...
Bandžiau įpiršti Brazdžionio
"Griuvėsių gėlės", bet gavau
atsakymą, kad eilėraštis per
daug nutolęs nuo karo
temos. ... Gal išskaičiusi
labai daug poezijos knygelių
ir būčiau ką radus arčiau
karo, bet Brazdžionio
"Poezijos pilnatis" nėra
turtina karingai motyvais, o

Lietuvoje išleistoje
rinktinėje per daug jau
"pučia vėjas nuo Uralo" ir
žodžiai kaip 'fačistiški
banditai' mano ausims nėra
poetiški ir to negaliu
versti. Garbinti karą, kaip
jį garbina Lietuvos poetai,
irgi būtų olandui pertoli nuo
temos. Olandai labai
nukentėjo nuo nacių.

Aš madų klausimus su dukromis
gerai išsprendžiu. Vietoj
pirkti vieną sijoną perku
medžiagą ir už tuos pačius
pinigus pasiuvu tris. O kada
draugės išgyrė, kad švarkelis
gražus, tai jau nebežinau
kiek švarkelių esu pasiuvus

ir su etikete "Especially
Hand Made By Mother."

Bernardas Bradžionis. Poezijos pilnatis.

GRIUVĖSIŲ GĖLES

Čia šimto dvidešimt penkių
Naujų, tipo FIAT, bombonešių atskridęs
junginys
Numetė sprogstamųjų ir padegamųjų
bombų xx tonų;
Atliko uždavinį duotąjį lakūnai;
Atliko uždavinį duotąjį ugnis.

Griuvėsiuose bažnyčios, ligoninės,
Griuvėsiuose mokyklos, bibliotekos ir
muziejai,
O po griuvėsiais motinos su kūdikiais ant
rankų,
O virš griuvėsių žydintis pavasaris atėjo.

Ir žydi keršto kruvinas pražydeš žiedas —
Skaistus ir didelis ir Šventas kaip malda.
Ir žydi žodžiai

žmogų žmoguje
žudą.

Ir auga žemėje, tręštoj subombarduotų
vyrų, moterų,
vienuolių, kunigų, artojų ir poetų,
sodų, parkų,
mauzoliejų ir prastų namų,
Ir kyla lig padangių
Gėlos gėlė
Ir skleidžia žiedą, žydintį prakeikimu.

Žydėkite, žydėkite jūs, karo gėlės, —
iš Varšuvos griuvėsių kruvina kančios
 Reseda odorata,
Iš Budapešto pelenų
Geltona rožė neapykantos, vardu M-me
 Marie Curie,
Iš Frankfurto — kaip Goethės skausmo
 ašaros, raudonos chrizantemos,
Iš Vienos — jūs, karališkų azalijų, ir jūs,
 bekraujiškai
 baltų begonijų pasiutęs pot-pourri...

Žydėkit, vynuogės, juodoj pakrantėj
Krymo, tartum

kraujas nužudytų milijonų,

Žydėk, šėtono šypsena, po Kremliaus
drebančia žvaigžde,

Žydėki, Volga, ir didžiukis tu,
aptemdžius garbę faraonų,

Žydėkit, tankai, Raudonojoj aikštėje
taikos tironų parade!..

Žydėkit, buvusių karo vadų atsiminimų
knygos,

Ir neškit bankan šilingus, kaip skausmo
ašaras sūrias —

Gyvena jūsų mirčiai atiduotos tautos, —

O atpildas ir jus suras,

Ir jus

Visus

Suras.

(115079)

Antwerpen, 1980/2/19

Vakar sunkvežimis suvažinėjo
mūsų šunį, jauniausiam sūnui
matant, šuva šoko į gatvę,
sunkvežimis nebespėjo
sustoti, bet šiandien taip
tylu namuose, vargšė mano
draugė Brigitte, laimei mirė
bematant, lūžo sprandas, ir
tai yra paguoda, kad
ne kentėjo gyvulys.

(115080)

Antwerpen, 1980/3/27

Atsiuntė iš Londono "Adagio"
korektūras peržiūrėti,
gražinau tik po mėnesio. Mūsų
šuns Brigitės mirtis man buvo
visai sugadinusi bet kokia
nuotaika ką nors dirbti. Bet
laikas padeda viską pamiršti
ir tą mažą, baltą, šilkinį
šuniuką, kuris būtų kalbėjęs,
jei turėtų balso stygas
(žmogiškas). Brigitė mane
išmokino dar labiau gerbti
gyvą padarą. Jei aš ankščiau
negalėjau užmušti pelės, tai
dabar jau ir voro ir vapsos
nebežudau.

Ir mes matėme, kaip vanduo
skalavo jūsiškę Kaliforniją,
dabar per televiziją matomas
kiekvienas kamputis, išskyrus
Afganistaną. Bet aš kartais
pagalvoju, ar tie visi
gaivalingi ir brutalūs
vaizdai yra sveiki žmogiškai
dvasiai. Paskui ir kartoja,
šauda, muša, padega,
streikuoja. Jei kiti taip
daro, tai ką darys
neraštingas pilietis
prisižiūrėjęs visokių gėrybių
ir blogybių. O tu beraščiu
visur. Štai įsileido Olandija
pusę Surinamo gyventojų, na
ir atsirado nebuvus problema,
tie žmonės nemoka nei rašyti,

nei skaityti. Keista,
Surinamui duoda
nepriklausomybę, o piliečiai
bėga, lyg juos norėtų
pakarti. Matyt, kad olandiška
duona yra gardesnė. Bet
surinamiečiai yra juodi ir
Olandijoje pradeda dygti
rasizmas.

(115081)

Antwerpen 1980/4/25

Mano draugės telšiškės
Amerikoje visai pasidarė
analfabetės, rašo kartą ar du
per metus. O žmonės, kurių
ankščiau nepažinojau yra geri
korespondencijos draugai.
Keista, matyt sena draugystė
nėra lengvai atgaivinama.
Mano pati geriausia draugė
yra Aldona Prižigintaitė, ji
jau yra dukart mane
aplankiusi Antwerpene. Bet
taip gaila, kad ji yra toli
Australijoje. Jos vyras yra
vokiečių kilmės ir labai
malonus bernelis.

(115084)

Antwerpen-Hove 1980/11/7

Rašau tau niekus, sorry, bet man užeina kartais toks plepėjimo noras. Jei Tu gyventum Belgijoje, tai gal aš kalbėčiau valandą prie telefono. (Taip kabo mano vaikai, kai kalba su draugais.)

1980/11/10

Man labai patiktų, jei mano
laiškas galėtų Tave
prajuokinti. Nemoku rašyti
juokingų dalykų, nors ir tai
labai norėčiau.

Ši rytą išgirdau patrankų
šūvius ir išsigandusi sakau
sūnui, argi neprasidėjo
karas? Bet šiandien Belgijoje
tautinė šventė, 14-18 karo
pabaiga.

"Aidai" turėtų būti daugiau
literatūrinis žurnalas, bet
ko norėti iš vienuolių? Turi
gi vapalioti apie poną Dievą
ir tiek. O juo jie daugiau ji

įrodinėja, juo man tas ponas
Dievas darosi tolimesnis,
nesuprantamas ir
nereikalingas. Visa mūsų
spaudos tragedija glūdi tame,
kad tai daugiausiai kunigų
rankose ir ne visi kunigai
yra aukštos inteligencijos.
Pav. "Laiškai Lietuviams" yra
kur kas įdomesnis, nes jis
liečia platesnes temas, nors
ir pasitaiko labai naivių
straipsnių, bet aplamai aš jį
daug daugiau skaitau. Man
atrodo, kad Tėvas Vaišnys
S.J. yra daug daugiau
intelligentiškesnis, negu
dievobaimingas Andriekius.
Taip pat "Tėviškės Žiburių"
redaktorius atrodo žmogus su

geromis manieromis. Na jau
nebegražu, nes ėmiau
apšnekėti žmones.

(115089)

Hove, 1981/9/4

Atradau sena gimnazijos dienų draugę Lietuvoj, kuri 10 metų išbuvo ištremta į Sibirą.

Gimnazijoje buvo poetė, dabar kaip ji pati rašo (pražilusį ir surūgusį senmergę) visai neberašanti eilėraščių. O

buvo gabi mergaitė, poezija turėtų sugrįžti, bet jai aplamai yra gyvenvietė duota ir nekeičiama, neturi teisės niekur išvykti. Liūdna.

Paskui skaičiau ką kiti rašo, bet svarbiausia, kad man viena psichologė

(psychoterapeute) gražino užblokuotą energiją, kuri man parūpindavo širdies plakimus, (kuriems daktaras nerado priežasties), atstatė mano magnetinį lauką, (kiekvienas žmogus turi savo magnetinį lauką) ir aš jaučiuosi dvidešimts metų atjaunėjęs.

Iš viso nebenoriu nieko versti. Rašymas atneša problemų, o paišymas varo visas problemas šalin. Aišku, kada nors aš imsiu vėl šį tą rašyti, gal pradėsiu romaną (psichologės įkalbėta) apie savo vaikystės laikus Lietuvoj, bet tas romanas jau turėtų būti parašytas

nederlandiškai. Todėl gal man
reikalingas tylos periodas,
kuriame galėčiau mano pasąmonė
imti kitos orientacijos,
pasukti kūryba į kitą kalbą.
Tai nėra lengva, nes gimtoji
kalba man yra lietuvių, ir ją
man yra lengviausiai mastyti
ir rašyti. Bet mąstymas eina
vaizdais, žmogus negalvoja
žodžiais. Todėl tapyba man
limpa labiausiai prie
širdies, jai nereikia žodžių.

Dabar man labiausiai patinka
akvarelė, bet iki geros man
dar tolimas kelias, dar
reikia kopti ant aukšto
vandeninių dažų kalno, o tai
tikras stiklo kalnas. Taigi

akvarelė man dabar pasidarė
poetinis simbolis, kuri
galėčiau pavadinti stiklu,
taigi mano stiklinai žodžiai
(akvarelės) yra labai trapūs.

O tos dvi didžiulės kriaušės
neatrodo dabar, kad pavasarį
jos buvo du nuostabiai balti
medžiai, lyg augantys ne mūsų
planetoje, bet keistoje
baltoje mėnulio karalystėje.
Kitą pavasarį jos vėl žydės,
per gražios bet kokiam
paveikslui, nes grožio
negalima atvaizduoti, yra tik
grožio siekimas. grožio
ieškojimas. Bet kas yra
tobulas grožis? Nėra nieko
tobulo, nėra nei tobulo

eilėraščio, nei tobulo
paveikslo. Nei tobulo
žmogaus, nei tobulos meilės.
Gal tik mirtis pati yra
tobula? Numirei ir galas,
nieko nebeliko, gal kita
inkarnacija, jei tokia būtų?
Bet amžinas gyvenimas yra
nuobodi dainelė, kuri man
visai negraži ir tiek. Na
gana, nes išeinu jau visai į
kitas lankas. Man vaikai
sako, kad aš turiu per daug
fantazijos, kuri pasibaido
kartais kaip baugus arklys.

(115103)

1985.8.7

Turėjau viešnią iš Amerikos, gimnazijos dienų draugę. ... Ir mano draugės (gimnazijos laikų) man mažai rašo. Viena Australijoje, o dvi Amerikoje, dar kelios Lietuvoje. Tik mano teta iš Lietuvos dažnai parašo. Gyveno ji mūsų namuose. Įsivaizduok, kad mūsų name gyvena net keturios šeimos, o mes kadaise vietos per daug neturėjome. Kaip viskas kinta.

(115104)

1986.3.26

Mano sūnus net ir savo nešiojamą kompiuterį su savim atsivežęs buvo, toks šių dienų jaunimas. Jis turi iki sekančio metų pavasario parašyti vienai leidyklai mokslišką knygą. Jei mano senolė teta pamatytų, kaip kompiuteris pats rašo, irgi sakytų, kad jau čia velnio darbas ir tiek. Jai vargšei jau ir radijas buvo velnio išgalvotas ir dar daug kitų dalykų. Kada aš buvau mažas vaikas, mano mama mokytojavo ir mane auklėjo jos teta. 0

kiek ji man visokių baisių
dalykų pasakojus yra, vis
baugino mane, jos principas
buvo, kad vaikas turi visko
bijoti. Kiek aš vargau vėliau
kol tų visų baimės kompleksų
atsikračiau.

(115105)

1986/7/2

Parašė man viena gimnazijos
dienų draugė iš Estijos.
Smagu gauti tokį netikėtą
laišką, tik, kiek supratau,
vargšės sūnus žuvo
Afganistane. Koks yra mūsų
pasaulis žiaurus,
barbariškas, atsilikęs,
tamsus, nekultūringas ir
beprotiškas. O galėtų būti
rojus ant žemės, jei technika
tarnautų žmonijos gerovei.
Todėl aš džiaugiuos muilo
burbulais, nes juos
atsisipindi dangus.

(115109)

1988/2/26

Nors teta mirė, bet jos
vaikaitės liko geros laiškų
rašytojos.

(115110)

1988/5/18 Edegem

Tapyba ir paišyba yra amatas,
ji reikia išmokti, juk
Picasso yra jau nuo 4 metų
piešęs. Ir senieji meistrai
pradėdavo mokintis tapyti
panašaus amžiaus. Man tik
gaila, kad mano gyvenimas
prabėgo be dažų ir man beliko
nedaug laiko pasivyti tai,
kam reikalingas visas
gyvenimas. Mano rašimas buvo
tik paišimas žodžiais, kol
mano pirštai dar nebuvo įgavę
lankstumo.

Betapydama aš pamirštu ne tik
visą pasaulį, bet ir
pažįstamus.

(115111-1)

1988/6/8 Edegem

Mūsų kaimo paroda pasibaigė
ir mano paskutiniajame laiške
aš rašiau piktus žodžius apie
porą mano kolegų. Su vienu iš
tų senukų, buvau kartu
prižiūrėti keletą valandų.
Žinai, kas keista, kada
pažįsti žmogų už tų piešinių
ar paveikslų, pasidaro
kitaip. Ne kad paveikslai
pagerėtų, bet atrandi
simpatišką žmogų ir man to
senuko baisiai pagailo. Rašau
senukas, tas tik 13 metų už
mane vyresnis, bet žmogus
turėjo žiemą dukart sunkų

bronchitą ir negalėjęs
pakesti terpentino kvapo.
Mačiau, kad jis gerai žino,
jog jo akvarelės prastos,
nesinorėjo man meluoti ir
imti girti, bet vienai
galėjau pasakyti, kad tas
jūros peizažas gražių spalvų.
Ir kaip atgijo žmogus,
pasipylė eilė pasakojimų,
atsiminimų, ir apie rožinius
flamingo Kamarke, ir apie
Viduržemio jūrą, kurios
spalvos kinta bematant. Ir
man buvo gaila, kad tas
žmogus laiku neišmoko to
amato, kuris vadinasi tapyba.
Kitą dieną buvo ponija, kuri
yra seniai baigusi Antverpeno
akademią. Jos abstraktūs

piešiniai buvo tikra poezija,
ir kada aš jai tą pasakiau,
ji pravirko. "Jūs esate
pirmoji, kuri atspėjo ką aš
paišau." Ir man buvo jos
gaila, nes jos poezija buvo
labai liūdna. Aš tą jatau iš
jos spalvų.

(115111-2)

1988/6/9 Edegem

Linkiu Tavo dukrai
studijuoti, meno istorija yra
labai įdomus dalykas, mano
abi dukros yra ją baigusios
ir jaunesnioji dabar dirba
muziejuj (ir rengia rudeniui
parodą), bet nėra lengva,
kada turi du mažus vaikus ir
tie turi eiti pas kitą ponią
priežiūrai, laimei simpatiška
ponia pati su mažu vaikučiu.

Negražu taip elgtis su
Gustaičiu, matyt pavydo
kirmelaitė išivėlė į B.B.
širdį? "Die Trauben sind zu

grün." gal jo poezijos nenori
spausdinti Vilniuje? Man
atrodo tai maža nuodėmė,
kuria padarė Gustaitis. Kodėl
tokia maža saujelė senų
žmonių žvairakuoja vienas į
kitą? Matyt tie doleriai guli
ant skilvio, juk viskas
pasaulyje sukasi apie pinigą,
visi dideli žodžiai, visi
patriotizmai, kada tėra
vienas dievas "to make
money", kuris valdo mūsų
pasaulį. Parodyk kur alyva,
tai tave bematant išvaduos,
padės, gelbės, duos ginklus,
neduos nieko, ir t.t.

Gal pavyks Gorbačiovui
sudemokratinti Rusiją, bet

manau didelis pasipriešinimas
kaip tik iš tų, kurie yra
kalti dėl daug nusikaltimų,
senųjų stalinistų. Gal ateis
diena, kad ir tuos teis, kaip
Linna ar Demjanuką ar Barbie.

(115112)

Edegem, 1988/10/6

Aš renkuos portretą ir
natiurmortą. Keista, bet
peisažai manęs netraukia.
Gražią gamtą geriau
fotografuok. Ir jei kokią
peisažą aš kartais tapau, tai
tik iš atminties, mane
vilioja miškai ir medžiai.
Matyt aš, kaip tas vilkas, -
girioje gimęs į girią
traukia.

Kartais ir man užaina noras
rašyti, bet aš dabar
nebežinau kaip. Atrodo
pradedu užmiršti lietuviškai;

tuo tarpu nederlandiškas kalbos jausmas gerėja. Užtat daug skaitau gerų nederlandų autorių ir vengiu lietuviškų. Gal kada nors dar imsiu rašyti, bet tai jau bus nederlandiškai. Tapyti vigi daug smagiau.

Kartais laiškai eina tik 10 dienų iki Telšių. Kartais penketą savaitių, bet ir pas mus Briusely paštas kartais streikuoja, nes per maža personalo.

(115114)

1989.1.4 EDEGEM

5/1/'89

Su mano medžio drožiniais
niekas neišeina. Pirmas
dalykas yra per sunku,
neturiu įrengimo medžiui
apdirbti, su virtuviniu
peiliuku tik žievę skusti.

Taip atsisveikinau su mintimi
piaustyti žemaitiškus
velnius, pasenau ir nėra
energijos. Ir grafika buvo
per sunki, kada reikia piauti
vari, šlyfuoti kraštus, o
vėliau sukti tą sunkų volą,

spaudžiant braižinį. Teptukas lengvas ir tik drobę ant rėmų aptraukti, kartais reikia prašyti kitų. Bet mažus rėmukus ir pati apkaliu.

Kartą mano jauniausias sūnus, jam buvo gal 11 metų, su draugu atsistojo su kibiru vandens prie raudonų šviesų ir siūlėsi automobilistams nuplauti priekinį langą. Vasarą toks langas dažnai pilnas užmuštų vabzdžių važiuojant. Per labai trumpą laiką grįžo abu su tiek daug pinigų, kad aš nusigandau (Aš jiems nebuvau davęs leidimą ten eiti) ir pasakiau sūnui, kad aš to nenoriu, jam

nevalia dar kartą panašiai
bandyti uždirbti pinigų, nes
negarbė yra elgetauti ir man
tai daro gėdą. Jo draugas
žiūrėjo į mane, lyg aš būčiau
išprotėjęs. Juk mes dirbame,
teisinosi abu, bet sūnus
pasakė. Gerai, jei tu to
nenori, tai aš neisiu, bet aš
nesuprantu kokia čia negarbė,
aš juk dirbu. -Taip tu dirbi,
bet kartu elgetauji, nes tie
žmonės, kurie duoda pinigų
duoda ne dėl darbo, bet
galvodami, kad tai vargšai
vaikai. Duoda iš
pasigailėjimo ir tai yra
negarbė. -Daugiau sūnus
nebeplovė automobilių langų.
Laikė savo pažadą ir ieškojo

kito būdo uždirbti pinigų
pav; plauti mano automobilį,
arba rašyti eilėraščius,
padaryti knygutę ir
pardavinėti namiškiams.

Neseniai tokią knygutę radau
ir tie eilėraščiai visai
geri. Ir baisiai juokingi,
galima juoktis iki ašarų.

Paskui jis išnešiodavo, meno
parodų plakatus pakabinti
krautuvų languose. O sykį
jis man pasakė: tu esi visai
kitokia negu kitos motinos,
bet aš nenorėčiau, kad tu
būtum kaip jos, aš kaip tik
esu patenkintas tavim. Ir
kitos motinos nenorėčiau. Ar
tai ne pats gražiausias
komplimentas iš vaiko?

Linkiu krūvą mielių vaikaičių,
nes jie yra akių džiaugsmas
ir sielos paguoda, senatvės
dienų atgimimas ir pats
didžiausias turtas ant žemės.

(115116)

1989/3/8 Edegem

Girdėjau, kad Lietuvoje
išleis Brazdžionio poeziją,
ką jam dabar teks sakyti
Gustaičiui?

Norėčiau ateity padaryti
parodą savo darbų, bet dar
keletą metų reikia dirbti.
Blogiausia tai, kad aš su
savo darbais, po kiek laiko,
esu nepatenkinta ir
sunaikinu. Tokiu būdu lieka
labai mažai aliejinių darbų.
Mano kiekviena drobė nešioja
po trys keturis paveikslus.
Pradėjau tapyti savo

autoportretus. Reikės
įsitaisyti geresnį veidrodį,
radau jau krautuvėje kokio
man reikia, nes dabar mano
apšvietimas nėra kaip reikia,
turiu varoti elektriška
šviesa, o geriau yra dienos
šviesa. Tas pats portretas,
vieni sako, esi save per seną
nutapius, o kiti tam pačiam
paveikslui sako, padarei save
per jauną. Ir suprask dabar,
žmogau, kas kaip turi būti.

(115117)

1989/4/10

Aplamai aš esu žmogus, kuris mėgsta tylą, su muzika negaliu nei rašyti nei tapyti. Sykią akademijoje direktorius įtaise klasėse muziką. Matyt neturėjo didelio pasirinkimo, bet vienas ir tas pats klasiškas dalyvkas ėmė skambėti mūsų ausyse ir ėmė mums labai trugdyti. Manau, kad mokytojas direktoriaus paprašė apsieiti be muzikos, vėl grįžo ta palaiminta tylą, kurioje tik tada gali žmogus ieškoti savo sielos.

Kada kaip ir kas dar nežinia,
bet dirbu dabar smarkiai,
darau akvareles, tapau
autoportretus, štai per
Velykų atostogas padariau
devynis autoportretus.
Patogu, modelis visada po
ranka, neprieštarauja ir
pozuoja kiek nori ir kada
nori. Nėra patogesnio būdo
tapyti portretus kaip save
žiūrint į veidrodį. Gali dar
ant galvos ką nors užsidėti,
ar karolius, ar auskarus
mainyti. Tapyti žmogaus veidą
yra labai įdomu. Aš tai
mėgstu daug dažų ir kad
teptuko brūkšniai būtų gerai
matomi. Ir labai ryškias

spalvas mėgstu, nemėgstu tų
žemės tonų, galiu apsieiti be
rudų dažų. Iš tikrųjų
tereikia tik oker ir deginta
žalia žemę turėti. Labai
mėgstu ceruleum ir kobalt
violet tamsu, tai spalvos, be
kurių negaliu tapyti. Aplamai
tapiny turi būti šiltų ir
šaltų spalvų pusiausvyra.
Spalva svarbiau negu forma,
bet forma yra tas
nugarkaulis, kuris laiko
kompoziciją.

(115118-2)

1989/5/12

Tik portretų tapyba mane
labai traukia. Mums vis sako,
kad portrete turi
atsispindėti žmogaus siela ir
jo charakteris. Bet ką su
tais, kurie sielos neturi? Tu
tuo netikėsi, bet mano
išmanymu yra žmonės ir be
sielos. Bet tokių aš netapau.
Na lik sveikas, bijau, kad
Tave įnarpliojau į labai
savotiškos logikos vingius.
Žinok, kad moterų logika yra
kitokia negu vyrų, o mano dar
kitokesnė. Mano vaikai man
yra kartą pasakę 'mamos

fantazija kartais pasibaido
kaip arklys ir pradeda bėgti
šuoliais'.

(115119)

1989/7/28

Mūsų paskutinis modelis portretui, mokslo metus baigiant, buvo graži moteris iš Nigerijos. Vienas flamų bernelis, nuvykęs į Afriką, parsivežė juodą žmoną, ne juoda, bet tokia labai gražiai ruda. Ji pozavo mums, kalbėjo angliškai, bet mokinosi nederlandiškai ir jau labai gerai be akcento galėjo daug ką pasakyti. Mano tapomi portretai ją labiausiai traukė, nes per pertrauką ji vis ateidavo pas mane ir sakydavo, kad aš taip

gražiai tapau. Aišku žinojo, kad musės nėra su actu gaudomos. Taip aš jai ir dovanojau patį geriausią egzempliorių, nes dar buvau trys nutapius. nudžiugo mergaitė. Kitą dieną atnešė man gėlių puodą, gavau trys bučkius ir mus vienas kolega dar nufotografavo, taip abi greta stovinčias ir laikančias jos portretą. Jinai savo elegantiška afrikietiška suknele ir turbanu, aš su nešvariu chalatu. Bus fotografija siunčiama tėvui į Nigeriją. Mergaitė atrodė labai inteligentiška, gerų manierų, ir labai graži. Turėjo ji

savotišką, karališką
laikyseną ir tą aš norėjau
išreikšti jos portrete. Aš
manau, kad jina dar niekad
tiek komplimentų nebuvo gavus
kaip pas mus, visi mes gyrėme
jos gražią spalvą, o jos akių
forma buvo kaip katino,
tikrai stebėtinai gražias
akis turi. Tik lūpos buvo
storokos ir su violetiniu
antspalviu, bet prie jos
veido pritiko. Laiba, tiesi,
geros figūros, bet girdėjome,
kad jai nėra lengva, nes
kaimo gyventojai žiūri į ją
šnairomis. Kas svarbiausia,
jai truko to arogantiškumo,
kuris taip tipiškas Amerikos
negras. Nežinau ką aš

sakyčiau, jei vienas iš mano
sūnų būtų parvežęs negrę.
Mano trys marčios yra -
amerikietė, olandė ir flamė.
Abu žentai flamai.

(115120)

1989/9/22 Edegem

Ši savaitgalį pozuoja vienas kolega, kuris tapo tokiu budu kaip Van Gogh. Aš jam jau patariau pradėti suklastoti, bet jis geriau pardavinėja televizijos aparatus. Bet jis nori portreto mano tapyto, tai pirmas žmogus, kuris to prašo, už tai aš gausiu jo paveikslą. Padarysime mainus. Mano vaikai, išskyrus Ludo draugę, dar nesutinka man pozuoti portretui.

Aš jau nutapiau dešimts autorportretų. Kiekvienas vis

kitoks, net ir mintys
noveliukei buvo atėjusios,
bet išgaravo, nes aš jų
nebranginu. Paskutiniame
turiu labai pikta veidą,
smagu, keli teptuko
brukšniai, nustebeš veidas,
jaunas veidas, senas veidas,
piktas veidas. Smagu, kad
gali kurti tokias iliuzijas,
žaisti spalvomis, o jei
nepatinka vėl sunaikinti,
reiškia tapyti ant viršaus
kitą paveikslą. Nutapiau
miško gaisrą ir gaisrą
atominės jėgainės, važiavau
piešti to mūsų kaimyninės
jėgainės siluetą prie upės.
Dabar mano aukštas liepsnoja
ir svaido kibirkštis. Smagu,

kad gali tai atlikti. Tapau
peizažus, Aukštųjų Durpynų
įkvėptus, keista, kad
namiškiai sako jog neblogi.
Aš gi jau nuo 1981-mųjų metų
alsuoju dažų ir terpentino
garus. Jau laikas galėti
savarankiškai dirbti, bet
portretui junti ypatingą
eilę. Bet dar savito būdo
tapyti portretą neatradau,
dar ieškau. Nors jau
girdėjau, 'tavo tapytą
portretą, prie laiptų,
atpažinau nežiūrėdama į
parašą'.

(115121)

1989/10/10

Čia žmonės, kurie turi mažą
sklypą paprasčiausiai
išnuomoja ir suaria, o seniau
Lietuvoje skolindavo arklių,
taip mūsų kaimynai skolindavo
tėčio Araksą suarti sklypelį.

Išsiunčiau į Lietuvą
eilėraščių rankraštį "Aš
sapnuoju saulę ir sniegą".
Įdomu ką parašys man. Turiu
vieną seną bičiulę menininę,
ta man parūpino kam siųsti.
Jeigu išleistų būtų gerai,
bet jei mes lauk, tai dėl to
man širdis neskaudės, nes

mano akių šviesa yra spalva,
nebe žodis. Ir ta spalva pati
atsiranda, pagal nuotaiką,
karta švelni, kartais aštri,
agresyvi, ir vis į tuos
mėlynus tonus nusuku, kartais
pradėjus kitaip, žiūrėk, kai
paveikslas baigtas visai
pamėlynavęs, ne nuo šalčio,
greičiau todėl, "mano mėlyno
paveikslo sniegas man rodo
įplyšusi praeities aidą." tai
visai asmeniškai simboliai,
taip yra su moderniu
eilėraščiu, tai mįslės,
kurios dažnai yra
neišsprendžiamos.

(115122)

1989/11/14

Na, o Stokholmo seniai, kurie
dalina Nobelio premijas,
kartais visai nueina į lankas
šunims šeko piauti. Štai
paėmiau į rankas 1982 metų
literatūros laureatą kokį tai
Markez, baisiai rašo. Stora
antologija novelės paimtos iš
trijų knygų, negali skaityti,
tokia necromanija, aplamai
plepalai ir tiek, jei vertėją
apkaltintum prastu vertimu,
novelių nepataisytum. Savo
laiku Tolstojus negavo
Nobelio premijos už
laisvamanybę, Greene vėl už

kokia tai nuodėmė, Sartre jos atsisakė, o kas gavo šiais metais, vargu ar katina tą žino. Paseno seniai ir tiek.

Štai viena mano draugė iš Amerikos, o buvo gimnazijoje labai artima, nebeatsako į mano laiškus. Jau antri metai, laiškai negrižta, tai manau, kad gauna, jei dar gyva. Jei jos nėra, niekas man nepraneš. Turi dukrą, bet ta dukra su visokiom keistom religinėm sektom vargo. Gal ir motina jau vyskupu pasidarė?

Mano vaikaitis Thomas per du mėnesius išmoko skaityti.

Nauja sistema, mokinasi
tiesiog žodžius, ne raides
kaip aš savo laiku: - m ir a
yra ma, ma ir ma yra mama.

(115123)

1989/12/20

Kristaus gimimas yra 6 sausio, per tris Karalius, bet kadangi keltai vis švęsdavo savo šviesos grįžimą apie 25-26 gruodžio, tai vienas popiežius Kristaus gimimo šventę perkėlė iš 6to sausio į 25 gruodžio. Taip esu kur tai skaičius, gimnazijoje mūsų to nemokino. Nemokino ir apie Adomo pirmąją žmoną Lilith. Eva yra antroji, bet apie tą daugiapatystę mūsų gimnazijoje irgi niekas nepasakojo.

Gavau iš Lietuvos žinutę,
apie mano eilėraščius taip
sako "muzikalūs, gera kalba
parašyti ir prasmingi". Na
man tai jau labai didelis
komplimentas, nes tai trys
patys svarbiausi poezijos
elementai. Ką su jais darys,
dar nežino, kai nuspręs,
parašys.

(115124)

1990/1/3

Turėti gerą balsą ir sugebėti gerai skaityti poeziją tai menas. Mano balsas tam netikęs ir atsimenu gimnazijoje, kai būdavo literatų burelio susirinkimas, jei man reikėjo skaityti savo poeziją, aš neidavau, o įduodavau eilėraščius draugei ir ji skaitydavo. I am very shy. Ir dabar už jokių pinigų neskaityčiau. Kada sykį buvau Bostone svečiuos pas Santvarus, tai Santvaras savo muzikaliai šilkinio balsu

skaitė kelis mano
eilėraščius. Ir keista, jie
skambėjo gražiai iš Santvaro
lūpų.

Mano viena draugė neturi
giminių, kurie norėtų
atvažiuoti, bet turi gintis
nuo būrio senų gimnazijos
draugių. Kai buvome Lietuvoje
tai visai nežinojome, kad mes
tiek draugių palikome
Lietuvoj. Vienos yra meilios
ir draugiškos, bet yra ir
tokių, kurių laiškai tikrai
skaudina. Nuo vienos tėčio
koligos žmonos laiško (o buvo
ji keliais metais tik už mane
vyresnė) man net koktu
pasidarė. Visas laiškas tik

kas ką iš ko ir iš kur gavo
dovanų, pinigų, automobilių.
Net ieškanti kokio tai vargšo
vyro kolegos Australijoje,
nes norinti ten važiuoti.

(115125)

1990/1/26

Jei Gorbačiovas būtų padaręs kaip anglai, tai gal dar turėtų visas broliškas respublikas savo įtakos sferoje, kaip Anglijos karalienė. Dabar jo perestroika yra fiasko. Man jo gaila, nes jis gi davė tą startą demokratizavimui.

Kas yra tas "Litmenas"? Matyt kas nors paėmė tą eilėraštį iš mano rinkinio "Pavasris ir aš" išėjęs 1973 metais. Buvau tada gavusi pastabų kam lendu į filosofiją, nes nereikia

poezijos su ja maišyti. Jei nesudaro sunkumų prašau to monologo xerox kopiją padaryti, tik jei nėra per daug klapato.

Lietuvoj "Poezijos pavasary" bus mano penketas eilėraščių įdėta, tą man pranešė. Noriu dar kitus perspaudinus nusiųsti, bet visų nerandu, išmečiau, nebežinau kur liko, nes pastaruoju laiku visai neberašau poezijos. Blogiausia, kad aš jos neskaityau, jau dešimts metų neskaityau eilėraščių, nenoriu visai. Skaityau noveles, ilgų romanų nemėgstu, ir labai mėgstu flamų autorių Marnix

Gijsen (dr. Jan Albert Goris),
kuris gyveno apie 25 metus
Amerikoje, New Yorke, kaip
belgų kultūrinis atašė ir
rašė taip pat angliškai. Jis
yra ciniškas, sarkastiškas,
bet moka labai elegantiškai
aprašyti blogiausius dalykus,
žodžiu žmogus gerų manierų ir
skonio, gaila, jau miręs, bet
man jis atrodo labai
simpatiškas.

(115126)

1990/3/8

Ilgai netapiau, rašiau,
geriau sakant perspausdinu ką
esu parašius. Nusibodo,
nepabėgs raidės, nei rašomoji
mašinėlė. Išsiunčiau
"Knygnešiui" savo biografiją,
geriau sakant parašiau jiems
pasakojimą, nepatiks, tegu
meta lauk ir tiek. Pats
tikriausiai irgi tą anketa
gavai? (Per Antanaitį)
Cenzūros Sov.Sąjungo atrodo
nėra.

(115127)

1990/6/14

Štai skaitau vieno olando
Simon Carmiggelt labai įdomią
knygą. Knyga yra panaši, kaip
Railos "Paguodos", tik daug
įdomiau, nes daug pasakyta
tik 222 puslapiuose, gi pas
Raila tai tęsiasi tomais. Šių
dienų žmogus neturi laiko
storoms knygoms skaityti, ta
dar yra man sąkęs a.a.
kunigas Van Frachem prieš
dvidešimt metų. O buvo jis
literatūros žinovas ir
poezijos knygų leidėjas. Jis
tada man patarė, poezijos
knygutės turi būti neilgos,

apie max. 50 puslapių, kad, paėmęs į rankas, vienu atsikvėpimu, per 20 minučių gali viską perskaityti. Ir tai tiesa. Jei man pakliuva į rankas stora knyga, aš jos išsigąstu, ir jau turi būti baisiai įdomus dalykas, kaip sakykim Tolkien, kad galima būtų skaityti net keletą kartų. Vartau ir "Poezijos pavasarį" 90, įdomu, nes ten ir mano keli eilėraščiai. Taip pat "Pergalė" mane nudžiugino irgi įdedama šią. Keista, kada nebeparašau nei žodžio, tik laišką dar galiu rašyti.

Štai tas olandas sako vieną dalyką, kas man įstrigo į mintis ir nebepaleidžia.

"Rašytojas rašo kada jaučiasi nelaimingas, arba yra kuo nors nepatenkintas." Ir tikrai, kol negalėjau tapyti, aš buvau nelaiminga, negalėdama sugauti jaunystės svajonės. Dabar, kada mano ranka laisvai valdo teptuką, o nuotaika diktuoja spalvas, man žodžių nebereikia ir poezija dinga. Jei tas žmogus dar būtų gyvas, rašyčiau jam laišką ir tai papasakočiau, deja, jo jau keletą metų nebėra televizijos programose. Skaitydavo savo pasakojimus labai įdomiai.

Pradėjau nederlandiškai
rašyti vaikystės atsiminimus,
vyras sako įdomu ir ragina
rašyti. Bet, matyt man
trūksta to rašytojui
reikalingo nepasitenkinimo,
nes sustojau ir nesinori
berašyti. Gal reikia
kraustytis ant aukšto, bet
ten mano drobės, kurios man
kartais sukelia nemigą. Pagal
mūsų vieną mokytoją, "kada
nebegali užmigti dėl savo
tapinių, tada jau esi
menininku", pasakė, kada
vienas kolega paklausė, "kada
galima menininkui užsiauginti
barzdą." Matai kokių problemų
yra menininkų tarpe.

(115128)

19/7/1990 Edegem

Ir šį kartą aš gavau komplimentą, man patį maloniausia, mano buvęs mokytojas Arras pasakė, kad aš "gerai dirbau šiais metais". Tai jau labai didelis pagyrimas iš to žmogaus lūpų, nes jis nėra dosnus komplimentams ir yra labai griežtas mokytojas. Daugelis jo disciplinos neišlaiko ir pabėga. Likusieji jau tapo iki baigimo. Yra užgrūdinti. Taip aš dabar esu lyg sparnus įgavus sekantiems metams

tapyti. Patarė man imti didesnę drobės formatą, tą darysiu.

Su romanu pamatysim. Knyga turi pasamoneje prinokti, ją turi savyje išnešioti, kad galėtų vieną dieną išvysti saulės šviesą. Dėl to aš sau nekvaršinu galvos, ateis diena ir romanas pats mane privers rašyti. taip jau buvo su poezija, taip yra su tapyba. Užpuola mane toks tapybos velnio apsėdimas, verčia tapyti, ir tapau, ir vyksta. Kada taip sau, be specialaus noro, ką nors pradėdu, tai vargstu ir nevyksta. Esu labai nuotaikos

žmogus. Ir Arro komplimentas
įliejo į mano sielą tokia
savotišką šilumą ir jos man
užteks ilgam laikui. Aš jam
papasakojau, kad poezijos
rašymas man buvo tapyba
žodžiais. Kada dabar valdau
teptuką mano žodžiai dingę.
Kada aš galiu savo
autoportretą tapyti, man
nebereikia eilėraščio. Tapyba
ir rašymas nėra du atskiri
išraiškos būdai, bet yra ta
pati nuotaika dviem atskirais
būdais išreikšta.

(115129)

1990/8/30

Šiandien gavau "Knygnešio" numerį, įdomus žurnaliukas. Nėra ten "žiūrėkite kokie mes gražūs" dėmesys skiriamas kitiems, o ne sau. Keista, bet atsiradus ryšiui su Lietuva, kažkaip Lietuvių Rašytojų Draugija Amerikoje, bent pas mane, pasidarė nebereikalinga. Nebebalsuoju, nebemoku nario mokesčio, aplamai atrodo, lyg jo nebėra. Pagaliau kokia gali būti draugija su popieriniais nariais. Bet per tą draugiją patekau į kontaktą su

"Knygnešiu". Jie renka visu
išeivijos rašytojų
autobiografijas, rengiasi
išleisti knyga. Tik tos
biografijos neina tuo tempu,
kurio tikėjosi. Ir mane
paragino (paprastė) priminti
savo kolegoms, ar jau parašė
ir išsiuntė. Taigi, jei dar
neišsiuntei, paskubėk,
parašyk apie 4 puslapius
"Knygnešiui" apie save.
Skaičiau jau Tomo Venclovos
"išpažintį". Adresas skamba
taip: Litva, Lietuva, 232001
Vilnius, Gagarino 4-11, Mrs.
Aldona Mickienė. Ir būtinai
prašo pridėti fotografiją.
Matai, prieš dešimts metų
šito nesitikėjome ir

nelaukėme. Gaila, kad mano
tėtis to nemato.

Kai buvau vaikas aš skaičiau
lietuviškai ir "Guliverio
keliones" ir "Robinzoną
Kruzo" dabar atrandu žurnale,
kad dabar neturi tų dviejų
knygų gero vertimo. Dievaži,
kokie seniau vertimai galiojo
Lietuvoje? Taip vėl kilo
noras išversti "Pscyhe" Louis
Coperus mirė 1932 metais,
dabar jis čia labai madoje,
filmuoja jo knygas (Gal dėl
to, kad nebėra autorius
teisų?) bet filmai yra
įdomūs, kuriuos padaro
olandai. Tai gal ir vėl
pradėsiu versti, pažiūrėsiu,

ką man ponė Mickienė
atsakys. Tik lietuviai
baisiai sudarko svetimų
autorijų pavardes. Mane tai
labai užpykintų, jei aš savo
pavardę rasčiau nesuprantama.
Sakykim varda man visai
svetimi, kaip Kytsas,
Bernsas, Bleikas lyg kokie
žemaičių žydai būtų, turintys
kolonialinių prekių krautuvę.

Kai pamatysi Brazdžionį
perduok jam linkėjimus. Mane
kadaise taip žavėjo jo
rinkinys "Kunigaikščių
miestas" ir "Per pasaulį
keliauja žmogus" Tada B. dar
buvo jaunas poetas.

Su lietuvių kalbos kirčiavimu
mums žemaičiams yra bėda, nes
dedame kirčius kitaip negu
aukštaičiai. Kvailytė, kad
literatūrinė kalba nėra
žemaičių, juk ir Valančius ir
kiti pirmieji rašytojai buo
žemaičiai. Skaičiau, kad
Šatrijos Ragana iš pradžių
net rašė lenkiškai ir kitas
jos pasakojimus versdavo į
lietuvių kalbą ir lietuviškus
taisydavo. Dievaži, dabar jau
tokiu būdu nebeparašysi.
Aklujų krašte viena akis
karalius, taip buvo ir
Lietuvoj seniau.

Kai buvau Amerikoje 1973-čiais
metais buvau Bostone tokioje

lietuviškoje vakaronėje, bet
man ji atrodė labai liūdna,
vien tik seniai dalyvavo. Na
lik sveikas ir rašyk poeziją
ir siųsk į Lietuvą.

(115130)

1990/9/18

"Žmogus, kuris kirposi plaukus trumpai" yra įdomus romanas, apie chizofreną mokytoją, kuris įsimyli savo mokinę ir vėliau ją (jai prašant) nušauna. Tas romanas yra filmuotas, bet mano išmanymu negerai, knyga yra daug geresnė. Johan Daisne yra jau daugiau kaip dešimt metų miręs. Aš tuomet netekau malonaus korespondencijos bičiulio, kurį pažinojau tik per laiškus.

Kai mano tėtis mirė, jo
rašomojo stalo stalčiai buvo
pilni senų laiškų. Kiekvienas
vokas turėjo pridėtą ir jo
atsakymo juodraštį. Aš tų
laiškų neskaičiau,
pasižiūrėjau tik ar nėra
viduje fotografijų, o jų irgi
radau kruvelę (man
nepažįstamų) ir sunaikinau.
Vieno tėčio bičiulio sūnus
kunigas prašė manęs jo tėvo
laiškų. Man atrodė
nesąžininga, laiškus, kuriuos
tas asmuo rašė mano tėčiui,
perduoti trečiam, sunaikinau,
o parašiau, kad nėra, tiesa
tėtis pats jau buvo pradėjęs
juos naikinti, tik jis pirma
kiekvieną laišką dar

perskaitydavo, tuo pačiu
laiku įklimpdamas į
depresyvią nuotaiką. Negera
skaityti senus laiškus. Aš jų
irgi nelaikau. Nežinau, kodėl
tėtis taip juos saugojo, gi
buvo laiškų iš 1950 metų
užsilikę. O iš mūsų bičiuolio
Kazimiero (Lietuvoj)
sudarytum jau storą romaną.
Kazimierą Telšiuose
suvažinėjo ant šalygatvio
girtuoklis, bet man vis
klauskimas, ar jis nerašė
perdaug laiškų? Tai buvo
prieš 14-15 metų, o jo žmona
dar vis gyva, nors buvo labai
ligonė, gaunu per naujus
metus sveikinimą ir viskas.

Dabar cenzūros Lietuvai
neliko, išsiunčiau knygas,
nuėjo, ateina ir iš ten
neregistruota siunta.
Lietuvai trūksta pasaulinės
literatūros vertimų, nes jie
neturi pinigų sumokėti
autorius teisės. Tos teisės
po 50 metų pasibaigia. Taip
aš manau pradėti versti
"Psyche", kurią jau norėjau
seniai padaryti.

Laukiu dabar ką man atsakys
iš Lietuvos dėl Louis
Couperus "Psyches". Ta
simbolinė pasaka yra apie 100
puslapių, gal ir kiek
daugiau, per pusmetį galima
išversti ir keletą kartų

perrašyti. Matai vertimas
turi vis kiek pagulėti ir po
keletos savaitčių jį reikia
skaityti. Be to aš turiu dar
ir kitų užsiėmimų ir laiko
nuobodžiavimui man trūksta.

(115131)

1990/12/21

Ačiū už laišką ir gražų sveikinimą, šokėjų drabužiai labai gražūs, Lietuvoje nešioja kitokius, ten jau rusiška dvasia įlindus, o čia dar tikri lietuviški, tokie kaip buvo gimnazijos laikais. Juk ir aš esu tautinius šokius šokusi.

Bėda su giminėmis, o dar blogiau su alkoholiu. Man yra kartą vienas daktaras Eugene pasakojęs kaip jis gydo girtuoklius: susitaria su to žmona ir duoda vaistų įpilti

į kavą. Tą kavą gali ir žmona kartu gerti, nes tik kas išgeria alkoholio, tada baisiai suserga. Na, o žmona sako, tai vis tas gėrimas kaltas. Po keletą tokių susirgimų vyras įtikėjo, kad tik nuo alaus jam taip bloga ir nustoja gerti.

Lietuvoje rengia "XX-to amžiaus lietuvių poezijos" antologiją, spausdins ir mano keturis eilėraščius. Dar honorarą moka, po 2,5 rublius už eilutę. Tik pinigų reikia jau kam nors ten perleisti. Ar Pats esi ką "Vagai" pasiuntęs? Mano skoniui geriau jau meilės

eilēraščiai, nes patrijotinė
poezija po mūsu Vakarų
dangumi nėra vertinama.

(115132)

1991/4/22

Pats matei, turbūt, kaip
priešiškai sutiko vokiečiai
tuos lenkų turistus, kada tie
galėjo važiuoti į Vakarus be
vizos. Ir geriau nebus.
Nacionalizmas perrugsta,
pavirsta į šovinizmą ir
rasizmą. Man liūdna, kad mano
vaikaičiams teks gyventi
tokiame biauriame pasaulyje.

(115136)

1991/9/26

Tikrai mano draugė
Australijoje turi daug
fantazijos. Ji rašo labai
ilgus laiškus, senstant jie
jau kiek trumpesni, bet jei
aš juos būčiau sukrovus į
krūvą, išeitų kelių tomų
storą knygą. Bet aš laiškų
nelaikau aprišus rožiniu
kaspinėliu. Perskaitau,
atsakau ir sunaikinu. Kai
mirė mano tėtis, jo rašomasis
stalas buvo pilnas senų
laiškų, prie kiekvieno
 pridėtas ir jo laiško
juodraštis ir visos kruvelės

suraišotos virvelėmis. Gaila ir nyku man pasidarė tada, sunaikinau tuos laiškus jų neskaičius. Vėliau, vienas tėčio draugo sūnus kunigėlis baisiai jau saldžiai iš manęs prašė savo tėvo laiškų.

Parašiau jam tada, kad jų nebėra, aišku nebūčiau davus. Kokią teisę jis turi skaityti savo mirusio tėvo laiškus ne jam skirtus? Tai tokia laiškų istorija.

Paskutinį laišką iš Lietuvos gavau per 10 dienų. Ir jau buvo lietuviškas pašto ženklas užklijuotas greta rusiško. Smagu žiūrėti į lietuvišką ženklą ir į

lietuvišką antspaudą
"Telšiai-Lietuva" ir man
gaila, kad mano tėtis to
nepamatė ir dar keletą
žmonių, kurie to taip laukė.

(115137)

1991/12/13

Jaučiuos dabar lyg naują gyvenimą atgavus. ... O galėjo būti avarija, kaip filme, galėjo dešimtimis automobilių užvažiuoti vienas ant kito, nes judėjimas tuo laiku buvo labai didelis.

Kai pasakas baigsiu, tada kibsiu ir į savo knygą. Vyriausias sūnus man sykį pasakė, kad reikia surašyti visus vardus žmonių, kuriuos pažinojau ir tada, sako, atsiminsi apie kiekvieną šitą. Gal reikės taip

padaryti, bet pirmiausiai
turiu baigti pasakas.

(115138)

1992/3/26

Norėjau vasarą važiuoti į
Lietuvą, bet kelionę visai
išbraukiau, labai varginanti,
brangi ir nesaugi. Kas būtų
jei reikėtų patekti į
ligoninę? Ar kas mano vaistus
širdžiai pavogtų?

Skaičiau, kad pakelti
gyvenimo lygį rytų
vokiečiams, vakarų vokiečiams
kaštuotų per asmenį
dvidešimts tūkstančius
dolerių žmogui. Na, o kas su
visa Rytų Europa? Baisu ir
pagalvoti prie ko privedė tas

komunistiškas
šeimininkavimas, o
blogiausiai koki išaugino,
mūsų akims žiūrint, blogą
žmogų. Truks 50 metų, kol
rusai bus žmonės kaip
reikiant, ne tinginiai, vagys
ir ne girtuokliai, jei
aplamai tai įmanoma.

(115139)

1992/9/17

Tuo tarpu, mano pusbrolio dukros, kurios vis skundėsi koks sunkus gyvenimas (ir aš vis siunčiau siutinėlius) nusipirkusios automobilius, kompiuterius, dolerius, mėnesį į Palangą atostogu, pradėjo man į tarnaites siūlytis. Atsiminiau kaip pas Tave sykį vienas po dviejų mėnesių pasakė, "dėde, aš turiu gerą žinią, liksiu dar pas tave dviem mėnesiams". Tai nutraukiau bet koki susirašinėjimą ir aiškiai parašiau, kad nenoriu jokių

svečių. Pats žinai kokie tai per žmones, kalbų nemoka, pinigų neturi, nori viską pirkti, nori visur eiti, ir dažnai išvyksta atgal apvogę savo gimines (ir "Drauge" rašė apie tai) Šiandieninė Lietuva yra toks nuostabus kraštas, kad kiekvienas iš ten bando bet koku būdu pasprukti. Jei galėtų, manau, visi gyventojai išvažiuotų iš Lietuvos. Ir aš ten kojos nekelsiu, kryžių padėjau ant Lietuvos ir tiek. Ir su tokia nuotaika pradėjau inkviziciją lietuviškom knygom. Visos knygos, kurios yra išleistos Lietuvoje man pasidarė bevertės ir metu jas į

šiukšlių maišą. Na matai
kokia kultūros barbarė esu.
Bet pagalvok jei jau užduota
darbą neatlieka kaip reikia,
nesąžiningai, tai kas iš tų
novelių ar poezijos išleistų
Lietuvoje, viskas bus
perdirbta, sudirbta,
sudarkyta, kam man belaikyti
lentynose? Išeivijos
išleistos knygos yra kitas
reikalas, bet Lietuvoje jų
nenori, kada aš siunčiu, tai
aiškiai pamačiau, kad mieliau
gabaliukas šokolado, negu
Brazdžionio poezija.

(115140)

1992/11/17

Ačiū už laišką ir užuojautos kortelę. Keisti yra priprasti, kad Georges miręs: išgyvenome lygiai 47 metus santaikoje, kito vyro nebūčiau norėjus. Mano vyras mirė nuo vėžio...

Tapyti dabar negaliu, visai neturiu spalvų. Viskas išeina pilka. Su tapyba tas pats kaip su poezijos rašymu, tam reikia nuotaikos. Mano svajonė buvo surengti savo darbų parodą, bet dabar jos jau nebenoriu. Matai Georges buvo mano pats didžiausias

žiūrovas, mėgėjas, patarėjas
mano tapybai.

Lietuvoje ir antrus rinkimus
laimėjo ex-komunistai, net
dar daugiau balsų gavo,
pasakė vakar mūsų televizija.
Tas yra labai blogas ženklas,
žmonės ten visai pagadinti, o
kada valdžią turės
Brazauskas, jis jau rusų
kariuomenės nenorės lauk
varyti, jam bus reikalinga
kaip apsauga. Gal Tavo
giminės Lietuvoje padaryti iš
geros medžiagos, bet mano
pusbrolio dukros ir ypač jų
vyrai tai homo sovieticus
tipo. Ilgai susirašinėjau,
kol jos pradėjo darytis

atviresnės, ir kada man viena
taip gražiai ilgame laiške
išdėstė, "kad vogimas yra
įsisunkęs į lietuvių kraują,
kas nevagia yra kvailys.
Štai, sako, Telšiuose, Mėsčio
fabrike kiekviena darbininkė
kasdien pavogia po 1
kilogramą siūlų ir fabrikas
dėl to nesubirėjo. Iš pradžių
pagalvojau, kad juokus
krečia, bet kada mano draugė,
ten buvus, man pasakė, kad
tai rimtai galvojama ir
papasakojo, kaip jos sesuo
perka vogtus vaistus iš
moters, kuri dirba
vaistinėje. ... O kada
išgirdau iš draugės, kuri ten
pas pusbrolių tris kartus buvo

nuėjusi, kad jų motina
(pusbrolio žmona) nervais
serga iš stress ir baimės,
nes žentai daro kokį tai big-
deal biznį, kas Danutė
tiesiog iš proto varo. Na,
kam man tokie reikalingi?
Nutraukiau bet kokį
susirašinėjimą, kokie man
giminės tie žentai?
Spekulantai, juodi
biznieriai, gal vogtomis
ikonomis preikiauja? Gal
narkotikais? Kam man tokie
reikalingi. Išeitų taip,
"neturėjo pensininkė bėdos,
pasikvietė giminės iš
Lietuvos." Pusbrolio nemačiau
50 metų, kas tai per žmogus
nežinau, nes man jis viename

retame laiške parašė, kad jie
vyrai nesugeba laiškų rašyti.
Lyg laiškų rašymas būtų
grynai moterų darbas, kaip
vaiką žindyti.

(115141)

1/2/1993

Aš ir bet koki susirašinėjimą
su Lietuva nutraukiau.

Tiesa, nieko negirdėjau
(naujų metų sveikinimo)
negavau iš pono Žadvydo, tai
jau senas džentelmenas, tėčio
bičiulis, bet man vis
siųsdavo kasmet laiškeli
naujiems metams. Syki
siunčiau jam paveiksliuką,
gėles, ir tos pateko pas jį į
ligoninę. Vėliau gavau
laišką, kad tai buvo
vienintelės gėlės, kurias jis
ligoninėje prie lovos laikė.

Liūdna, kad senatvēje žmogus
taip vienas lieka. Šimet
nebedrīsau rašyti naujų metų
kortelės, pabijojau kad
sugriš. Nors mūsu bičiuliai
iš Texas (šveicarai) dar vis
parašo, jiems abiem jau
tikriausiai virš 90 metų.
Matai šveičarai iš geros
medžiagos nutašyti. Žadvydas
gyvena Dessert Springs.

(115142)

1993/3/9

Kodėl aš tokia karti apie
Lietuvą, papasakosiu ilgą
istoriją.

Na matai kokia ta Lietuvėlė
ir tie lietuviai! ... Žinai,
aš nesu lietuvė, aš esu
žemaitė, taip dabar sakysiu.
Pagaliau mano tėvas latvis,
senolis estas, aš esu maišyto
kraujo. Laimė. Tik iš motinos
pusės yra tas knygnešys
Ložinskis "Lietuvos
paštininku" vadinamas, kurį
už vertimus (ėjo į kunigų
seminariją) paprašė

seminariją apleisti. O mama buvo dailininkė ir mano sesuo buvo labai gabi. O aš kvailutė buvau 1942 metais pradėjus Kaune studijuoti mediciną, kuri mane tiesiog smaugė ir kai vokiečiai uždarė universitetą grįžau namo. O mane taip traukė meno akademija, aš pozavau mamos diplominiam darbui kadaise Kaune. Ir meno akademijos rūmai tuomet man atrodė kaip šventykla į kurią gali eiti tik išrinktieji. Keista, kad panašų jausmą dar du kartus gyvenime jutau, tai nuėjus pirmą kartą į Paul Delvo (blogai parašytas vardas, bet taip reikia išstarti) darbų

muzieju ir ģ Baden-Baden
kazino, tik pažiūrėti, ne
lošti.

T E N I S O N I E N Ė Ložinskaitė Aldona.

(Pavardė ir vardas)

1) Gimęs 1898-VII-26, tikybos R. - Kat.

tautybės Lietuvių, pilietybės Lietuvos.

2) Baigęs 1918 m. Voronežė Ičo 8 kl. gimnazija.

3) Cenzas Nepripažintas.

4) Tarnybos eiga Nuo 1919-VII-1 iki 23-VIII-1 Telšių
"Saulės" gimnaz. etat.mok. /Šv.Min. 20 m.įsak.Nr.
554, 22 m.įsak.Nr.10 ir 23 m. įsak. Nr.18/.

Nuo 23-9-1 iki 24-10-1 etat. ir nuo 28-9-15 iki
29-9-1 laisv.samd. Rietavo progimn. mokyk. /Šviet.
Min. 23 m. įsak.Nr.19,27, 24m. įsak.Nr.80, 28 mt.
įsak.Nr.245/.

Nuo 29-9-1 Telšių V.V.V. gimnaz. laisv.samd.
mokyk. /Šv.Min.29m. įsak.Nr./B 88 str.26/.

[Signature]
Telšių v. V. v. Gimnazijos
DIREKTORIUS.

Atleidiama, jos prašymu, iš cit. t. g. joje
pareigų nuo 1932m. 1. d. (Šv. M. isak. 1932m. B. M. 43)
Uur

(LCVA f.591, a.10, b.15341)

(115143)

1993/3/31

Ačiū už laišką ir velykinius sveikinimus. Linkiu linksmi praleisti šventes, bet manau, ne taip kaip kadaise būdavo Kaune švenčiamos Velykų dvi dienos. Mano tėvai buvo kurį laiką persiskyrę, aš turėjau Kaune motiną ir patėvį (gerą) ir Telšiuose tėvą ir pamotę (prastą). Taip atostogas praleisdavau pas mamą, o į gimnazijąėjau Telšiuose. Vėliau patėvis mirė jaunas (42), tėtis persiskyrė su savo Albertina ir mama grįžo namo, bet jau buvo ne be tas.

Bet tai kita istorija, kurią
aš kaip tik ir gal aprašysiu,
jei kada nors rašysiu tą
pradėtą knygą, kurios šeši
puslapiai delsia stalčiuje.
Tai matai, kad mano vaikystė
nebuvo maloni, taip ir man
liko savotiškas kartumas
visai Lietuvai, ypač tie
Telšiai tai baisus atsilikęs
kampas. Šiandien aš esu
Belgijos pilietė ir mano
šeima čia. Čia aš esu namuose
ir labai branginu tą žalią
kaimą Edegem, kuri valsčiaus
valdyba labai gerai tvarko.

Gal atsimeni, kad per Velykas
Lietuvoje darydavo velykinį
stalą su mėsos patiekalais,

keptais kumpiais, kalakutais, su babkomis ir tortais ir stovėdavo eilė alkoholinių gėrimų. Aš buvau tada 10 metų. Pirma Velykų dieną moterys sėdėdavo namie, o vyrai eidavo vizituoti pažįstamus ir valgydavo ir gerdavo be saiko. Antrą Velykų dieną darydavo tai damos. Kada šiandien žiūri sveiko proto akimis, tai buvo ne tik aprisiјimo nuodėmė, bet labai kenksmingas dalykas aplamai sveikatai. Kiek to cholesterolio surydavo žmonės su tais kietais kiaušiniais per tas dvi dienas, kiek gyvulinių riebalų ir tortų, aš galvodavau, kur jiems

telpa. Būdavo kiti ir pasigėrę, seilodavos, laimei ėjo pėsti, nebuvo tada tiek daug automobilių. Koktu ir biauru, kada aš tą prisimenu. Čia nėra tokių barbariškų ir kiauliškų švenčių papročių.

Mano tėtis velykinio stalo nerengdavo, tik būdavo tom Velykų dienom savo rūšies šaltas bufetas, nevirdavo tas dvi dienas, buvo ir keptas kumpis, ir tortas, bet alkoholio pas tėtį nebuvo, jis negėrė, nerūkė, buvo kuklus ir taurus žmogus aplamai. Ir svečiai nelankė mūsų. Pas patėvį tai buvo stalas apkrautas, o vaikams

jis padarydavo saldumynų ir saldainių stalą, kas irgi nebuvo sveika žiūrint mano dabartinėmis akimis, nors ir čia vaikai gauna šokoladinius kiaušinius, bet aš duodu vaikiačiams knygas. (gauna saldumynų daug iš kitų tetų, dėdžių).

Taip aš praleisdavau Kalėdų ir Velykų atostogas Kaune, o vasarą Panemunėj Vičiūnų kaime, išnomuodavo keletą kambarių pas ūkininką Babušį. Šiandien Vičiūnų kaimo nėra, tą man parašė patėvio dukra, kuri šiandien gyvena Čikagoje.

Lietuvių literatūra dar
bėginėja vaikų batukuose.

(115144)

5/6/1993

Ir tos visokios religijos
(kurios niekada nėra žmogaus
padariusios geresniu) baisiai
dygsta ir auga ir neša
prastus vaisius.

Iki muštynių nenuėjo, kaip
tada Čikagos lietuviai
mušosi, kas net visam
pasaulyje nuskambėjo dideliu
disonansu. (Gal ir Amerika
taip ilgai delsė su
nepriklausomybės paskelbimo
pripažinimu, nors pats
pagreitintas pasiskelbimas
diplomatiškai tik sunkumus

visur ir visiems kėlė) Būtų
palaukę būtų savaime laisvi
tapę, kaip ir latviai, ar
estai. Na sorry, aš nutariau
apie tuos dalykus daugiau
nebekalbėti ir sau
nekvaršinti galvos.

O mūsų pasaulis jau
perkrautas žmonija, kada bus
10 milijardų, Dieve mano, bus
baisi valanda mūs žemėje. O
žmonių yra visokios rūšies.
Štai Belgijoje daug kiniečių,
bet niekada kinietis nėra nei
ką nužudęs, apiplėšęs,
įsilaužęs į banką ar namus,
niekada, kaip ir su žydais,
tie niekada nėra ištraukę
rankinuką iš senos moters

rankų, ar su peiliu nudūrę
seną vienuolę. Bet tas yra su
kitais ir ypač su
marokiečiais. Yra Briusely
kvartalu, kur policijai
pavojinga vykti, na matai,
nereikia nei mums Los Angeles
ar Čikagos.

(115145)

20/6/1993

Kalbant apie teatrą nežinau ar esu rašius, bet aš savo "literatūrinę karjerą" pradėjau su teatro veikalu. Buvau tada gal 12-13 metų ir Panemunėje, per vasaros atostogas, parašiau vaidinimą, kuris vadinosi "Gėlių karalaitė". Pas tą ūkininką Babušį turėjo atostogų butuką ir Jūratė su tėvais. Jūratė buvo mano amžiaus iš Kauno, mėlynakė ir ilgais, geltonais plaukais. Mes susirinkusios keletą kaimo mergyčių išmokinome jas

vaidinti jų gėlių roles ir tą
veikaliuką suvaidinome du
kartus, vieną kartą lauke,
Babučio kieme, o antrą vakarą
Babučio troboje. Buvo daug
žiūrovų ir pasisekimas buvo
didelis. Kostiumus pasiuvo
mano mama iš krepinio
popieriaus, o uždanga buvo
padaryta iš paklodžių.
Babušis net pora mažų
eglaičių nukirto, kad scena
turėtų geresnę dekoraciją.
Daugiau tos Jūratės
nebesutikau. Tik kada Kaune
studijavau mediciną, buvau
syki operoje, halėje pamačiau
mergaitę, kuri man labai
atrodė panaši į Jūratę.
Nedrįsau eiti ir klausti, ar

esi Jūratė, nes pavardės
nežinojau, vaikams
atostogaujant nerūpi
pavardės. 13 metų būdama
rašiau eilėraščius apie
žuvėdras, kurias šaudo
medžiotojai.

Kada jam užklausi, ką tu
veiksi būdamas suaugęs, jis
atsako, kad bus mokslininkas
ir ieškos dinosauro kaulų ir
darys kasinėjimus kartu su
Ludu (mano sūnus). Dar apie
kaulus kalbant papasakosiu
apie Brigitte (mūsų buvęs
šuo). Ludas eidavo į
Nuskendusi Saftingeno Kraštą
(prie Sheldos upės) ir ten
ieškodavo senų kaulų, nes

prieš 400 metų yra toje
vietoje nuskenė (žemė įsmuko
matyt) keli kaimai. Padavimas
dar sako, kad kartais galima
girdėti nuskenėdusios
bažnyčios varpą, bet tai
pranašauja didelę nelaimę. To
varpo Ludas nėra girdėjęs,
bet parnešė maišą su
visokiais kaulais. Stovėjo
tie kaulai garaže ir vieną
dieną matau Brigitte su
dideliu kaulu (žmogaus) tarp
dantų. Neduoda, bėda, surijo
dalį to seno kaulo, sirgo nuo
jo, o aš nežinojau ką daryti.
Į šiukšlių kibirą nedėsi,
žmonių kaulai, laikyti garaže
nėra kaip, na išmečiau po
truputį, dabar už tą Ludas

dar vis yra nepatenkintas,
nors įdomesnius egzempliorius
jis turi (kaip vaiko
kaukolę).

Kadaise buvau pradėjęs rašyti
vaikams knygą, kada mano
jauniausiam sūnui buvo 10
metų, dalinai rašiau jo
nuotykius, bet knygos
nebaigiau. Dabar jau visai
nebeįdomu, nes nėra jokių
perspektyvų aplamai rašimui
lietuviškai.

(115150)

1993/12/27, Edegem

Žiūrėdama į Tavo kortelę menu senus laikus, kada kūčių diena, tėtis vis laukdavo, kad eglaitė nesudžiūtų per anksti kirsta. Taigi tą kūčių dieną, tėtis paimdavo kirvį ir pakinkęs arklių į roges išvažiuodavo į mišką kirsti eglaitės. Aišku būdamas girininku, jau žinojo, kur auga labai gražios eglaitės. Parveždavo didelę, iki pat lubų būdavo kambary pastatyta ir turėdavo tokį šviežų miško aromata. Šiandien nuperki eglaitę ir pastatyta jau

birsta, spiglius nespėji
šluoti. Kaip mes vaikai (mano
sesutė, pusbrolis ir aš)
laukdavome tėčio grįžtančio
iš miško. Ir tėtis grįždavo
apšarmojusiais ūsais ir
antakiais, šaltas toks, lyg
būtų tikras Kalėdų senis.
Kiek jau dienų ir metų
nubėgo, o aš nupirkus eglaitę
vis laukiu kūčių dienos, kad
ją pastačius kambary. Kol kas
dar spigliukai nebirsta; turi
išbūti iki Tomo gimtadienio,
ta pačia dieną kaip ir mano.

Girdėjau televizijoje sykį
viena rusė sakant, kad
komunistų laikais buvo
moralė, buvo galima į ką nors

tikėti, kurti socializmą. O dabar nėra nieko ir jos vaikams nėra jokios moralinės paramos. Gal ir tiesa, žiūrint iš kokios pusės pažiūrėsi, bet aplamai vertybių matas yra pasikeitęs, žmonės yra dideli materialistai tapę, "to make money" yra daugelio idealas. O religija niekada nėra žmogaus padariusi geresniu, gal atvirkščiai. Fanatikai. Fanatizmas yra religijos vaisius.

(115151)

1994/1/20

pas mus tragedija, užsimušo
su automobiliu mano
jauniausio sūnaus žmona...
Baisus smūgis mano sūnui, jis
ją taip mylėjo. Ir man
tarytum kas gabalą iš sielos
išplėšė, ir niekad nebebus
kaip buvo. Ir niekad aš
nenoriu švęsti Naujų metų.
Buvo ji tokia graži, gera,
meili mergaitė, 33 m.

(115153)

1994/2/19

Gaila Gimbutienės, jei dar
pernai į Lietuvą galėjo
važiuoti, tai metų našta jos
neslėgė. Tikrai baisi liga
tas vėžys. Mano vyras laimei
trumpai težinojo, kad serga
nepagydomai. Gimbutienei tie
metai turėjo būti labai
sunkūs kovojant su
neišvengiamu likimu. Mano dvi
labai geros gimnazijos dienu
draugės vargsta irgi
kovodamos su vėžiu, Milda ir
Žana. Mildai geriau, bet
Žanai vėl darė operaciją, jau
kelintą, įgavo odos vėžį,

maža dėmelė ant kojos ją
nuvarė pas daktarą, išgirdo,
kad turi labai prasto rūšies
vėžį, laukiu laiško kas
toliau, mano jos labai gaila,
o buvo ji kadaise mūsų mažo
provincijos miestelio
gimnazijos pati gražiausia
mergaitė. Liekna, aukšta,
mėlynakė, rausvais
skruosteliais ir su
geltonomis kasomis, kurios
pačios turėjo natūalias
garbanas. Ir būdas jos buvo
labai geras, tikrai nuoširdi
ir miela mergytė buvo. Tik
mokintis tingėjo. Gimnazijos
nebaigė ir ištekėjo už seno
vyro. (už ją mažiausiai 20
metų senesnio advokato) Aš ją

aplankiau 1968 metais Gary mieste, jos vyras buvo pats kvailiausias tipas, kokį aš kadaise sutikau. Na, matai, koks romanas, bet man visada buvo labai gaila Žanos; ji ir jos vyras padarė didelę klaidą nepalike Vokietijoje ar Prancūzijoje (vyras buvo Sorboną baigęs) kur ir tarnybą tuoj po karo turėjo pas prancūzus. Liūdna, kad teisių daktaras, žinomas juristas turi dirbti darbą fabrike. Jiems Amerika buvo kaip kaulas gerklėje. Ir Žana dirbo fabrike, dabar jau kelinti metai našlė, laimei turi vaikaite širdies paguodai Daniele.

Buvau 17 metų kai baigiau
gimnaziją ir 1942 metais
įstojau Kaune į Vytauto
Didžiojo Universitetą,
medicinos fakultetą, mano
tėtis to norėjo, nors mane
traukė meno akademija.
Medicinos studijos, nors
įdomios, jos mane smaugė ir
aš nesijaudinau, kada
vokiečiai uždarė universitetą
ir aš grįžau namo (dirbau
vietinėj aptiekoj pas poną
Kuzavą) tai man labiau
patiko. Bet gaila, kad tapyti
išmokau dabar, pasenus,
pražilus, kada nebegaliu
piešti and didelio formato,
nes pradeda skaudėti ar

petys, ar nugara, kada akys
jau nebe taip gerai mato, kad
mokintis grafikos pasidare
buvo neįmanoma. Bet aš dabar
laisva, aš galiu piešti ar
tapyti ką noriu.

Ir dažniausiai tapau mintyse.
Ruošiuos vis karaliaus
Bodevijn portretą tapyti,
aišku iš laikraščio
fotografijos, bet jau spalvas
žinau kokias. Esu jau
padarius akvarelę ir pieštuko
piešinį, kad priprasti prie
veido bruožų. Akvarelėje
karalius išėjo jaunas. Bet ar
tai svarbu?

Marti nepaliko našlaičių, gal
ir gerai, gal būtų geriau
turinti vaikutį, bet laikas
parodys, sūnui dar tik 34
metai, jis gražus vyras,
panašus į mano tėtį, aukštas,
lieknas, padorus. Kovo
pradžioje vyksta su grupe
kolegų kokiems tai kursam į
Floridą. Į Disney-World.

(115155)

26/7/1994

O palinkimas aukštam
kraujospūdžiui matyt
paveldėtas, mano tėtis turėjo
tai, mano senolis ir mirė nuo
to. Bet kada aš nežiūriu per
daug baisių televizijos
vaizdų ir mano kraujospūdis
tvarkoj darosi, ypač kada
nutraukiau bet kokią
susirašinėjimą su tais
vadinamais giminėmis
Lietuvoj, kurie man labai
gadindavo nervus, nes
palengva pamačiau kokios
rūšies žmonės ten tūno.

Susirašinėju dar Lietuvoje su trimis gimnazijos draugėmis. Viena buvusi geografijos mokytoja, labai sportiška, vasarą maudosi Germanto ežere, žiemą slydinėja, čiuožia ir kasdien žaidžia ping-pong. Antra vaikų daktare, vis dar dirba, nes yra viena be šeimos, ir apylamai turi gerą vardą, labai jau idealistė. Trečia buvusi režisiorė, dešimts metų išbuvo Sibire. Gimnazijoje rašė eilėraščius, rašė gražius, visi jai žadėjo ateitį. Bet tas Sibiras jai užčiaupė burną ir nieko neberašo. Baisiai liūdna, kad žmogaus talentas taip

sunaikinamas. Dabr viena,
sena ir kartais labai pikta.
Ypač, kad ta Lietuva ją
nuvylė, ta tėvynė, už kurią
ji dešimts metų savo
jaunystės paaukojo. Ir kokios
nesąmonės yra tos visos
tėvynės meilės. Pas mus
nacionalizmas turi labai
blogą vardą. Nacionalizmas
yra dvasinė liga, skaičiau
sykį laikraštyje parašyta.

(115157)

1994.08.26

Kokio dailininko darbai tau labiausiai patinka, paklausė manęs Annelien. Picasso, sakau jai, kodėl, klausia. Picasso valdo formą ir spalvas, jo fantazija neribota, jis gali tapyti ir piešti visokiais būdais. Ir pagaliau aš suprantu, kodėl jo portretai kartais su dviem nosim, ar kreivom akim. Portrete reikia atvaizduoti žmogaus sielą ir charakterį, sakydavo mums akademijoje. Gal Picasso, paišydamas keistą veidą, bandė perduoti to

modelio blogą charakterį,
negražią sielą? Moteris su
dviem nosim, ar ji nekiša jos
perdaug į kitų reikalus?

Mirė dailininkas Paul
Delvaux, kurio
surrealistiniai darbai man
labiausiai patinka. Juose
tiek daug poezijos, tai
dailininkas kuris tapo
poezija. Aplamai aš
labiausiai mėgstu
surrealistus, tokiuose
piešiniuose kiekvienas gali
individualiai juos atjausti.
Paskutiniaisiais metais Delvaux
buvo aklas, kaip baisu
žmogui, kurio gyvenimas yra
spalva. Jis sulaukė 94 metų.

Kada aš pirmą kartą nuėjau į Delvaux muziejų pajūry, mane jo darbai taip sužavėjo, sujaudino, jaučiausi patekus į šventovę, kurioje dievai kalbasi su manim. Išėjau lyg sapnuodama. Ir namuose bematant parašiau eilę eilėraščių Paul Delvaux paveikslams. Vienas portretas liko pas mane įsmigęs į atmintį. Jauna šviesiaplaukė moteris (jo labai dažnas modelis) su balta mezginių suknele sėdi mėlyname fone. Tas mėlynumas toks nuostabiai skaidrus, skambantis tiesiog, ir tas kontrastas to jauno veiduko su auksiniais plaukais. Ir tada aš

panorėjau galėti tapyti
portretus. Ne landšaftus, bet
žmogaus veidą.

Atsimenu kaip mano mama (ji
baigė Kaune meno akademiją)
sakydavo, jog negalima tapyti
saulę ar mėnulį ar aplamai
šviesą, geriau sakant šviesos
objektą, bet tik apšviestą
daiktą. Bet tas netiesa.
Delvaux tapo žvakes,
degančias lempas, mėnulį,
pagaliau ir Van Gogh yra
tapęs saulę ir žvaigždes.
Mene viskas galima tapyti,
tik turi būti gerai padaryta.
Ir kada pats gali tapyti
visai kitomis akimis žiūri į
kitų dailininkų darbus.

Man tik gaila, kad aš
nelankiau meno akademijos
baigus gimnaziją. Reikia viso
gyvenimo, kad galėtum ką nors
nutapyti, dabar man neliko
laiko. Vėl sapnavau
savotiškus paveikslus, kurie
buvo mano, bet aš
neatsimeniau kada juos
tapiau. Dideliame tuščiaame
fone buvo savotiškos figūros,
kas nepamenu, tą sapną
bematant pamiršau, bet
spalvos buvo švelnios ir
malonios ir oranžinis dangus.

Šilbajoris išvyko į Lietuvą
profesoriantį iki Kalėdų, jo
žmona trumpam, ji gimnazijos

laikų draugė, yra ir
Antwerpene buvus, bet dabar
neatvažiuos, doleris yra
labai žemos vertės.

(115158)

19/10/1994

Ačiū už laišką ir
fotografiją. Tie Los Angeles
šokėjai atrodo lietuviškiau,
negu syki mačiau iš Lietuvos
lietuvius šokant Anglijoj.

Man buvo tikra kančia sėdėti
salėje, muzika be dainavimo
būtų skambėjus labai gerai,
Vagneris kažkaip priartėja
prie elektroninės muzikos,
jis labai modernus
kompozitorius mano išmanymu.
Matai, kada aš girdžiu
muziką, tai mano mintyse
atsiranda spalvos, jūros,

vandenynai iš spalvų, būna
gražios harmoniškos, bet būna
labai liūdnos ir pilkos
spalvos. Girdėjau sykį
koncerte labai modernią
muziką, jaunas kompozitorius,
bet aš tą visą laiką baisiai
vargau eidama per tamsius
tunelius, tie garsai mane
buvo visai paskandinę tamsoje
ir kada baigėsi, tai aš
lengviau atsidusėjau, buvau
išvaduota iš pilkų tunelių be
išėjimo. Na matai, aš muzika
irgiuntu kaipuntu
paveikslus. Bet rašyti jau
ne. Pirmoje eilėje nėra jokių
ateities galimybių lietuvių
kalba rašyti. Jei kada
rašyčiau, tai tik

nederlandiškai, bet tam dar
nesu gatava. Užtat aš daug
skaitau ir tik
nederlandiškai.

Man vis kunigas Vaišnys, iš
geros širdies, siunčia veltui
"Laiškus Lietuviams". Kadaise
buvo įdomesnis žurnaliukas,
kada rašė išeivijos žmonės,
bet dabar užpludo žurnalo
puslapius lietuviški
rašytojai iš Lietuvos ir
žurnalo meninė vertė visai
nusmuko. Primeną man senų
laikų mūsų miestelio
parapijos laikraštį. Na
matai, ir tas geras kunigas,
jis irgi tą junta, bet ... ir
aš jau niekada jam nebesiūsiu

savo eilėraščių, jei per
klaidą kada nors parašyčiau.
Matai eilėraščiai yra keisti
dalykai, ateina ir neduoda
ramybės, vargina, kada
parašei tada išlaisvinai savo
sielą. Bet dabar aš vėl tapau
ir taip eilėraščiai
nebegrižta. Iš tikrųjų aš
juos išvariau ir užrakinau
jim duris. Nenoriu nieko
bežinoti apie poeziją ir jos
neskaitau, tiesa, skaitau
Kabirą ir Tagorę. Esu jau
gerą pluoštą Kabiro poezijos
išvertus. Į lietuvių kalbą.

Mano gera draugė grįžo po
dviejų savaitių viešnagės
Lietuvoje, jos giminės yra

padorūs žmonės, kas jai
didelė laimė. Jos vyras
Šilbajoris lieka iki Kalėdų
profesoriauti Kauno
universitete. Idealistas.

Taip aš tik dar susirašinėju
su dviem senom draugėm, iš
senų dienų. Buvom toje
pačioje gimnazijos klasėje
eilę metų.

Žinai, kad aš esu laiminga,
kad nebeturiu jokių
giminaičių Lietuvoje,
laiminga, kad gyvenu žaliame
Edegem kaime, laiminga, kad
esu Belgijos pilietė. Ir
laiminga, kad tai tiesai
atidengti man nereikėjo

važiuoti į Lietuvą, kaip
padarė daug senų žmonių
Australijoje, o dabar grįžę
sakosi bučiuoja Australijos
žemė. Mano tėtis vis sakydavo
"ten gera, kur mūsų nėra".
Būtų ir tėtis labai nusivylęs
ir laimei jis nesulaukė tos
Lietuvos nepriklausomybės.
Matai, žmonės galvoja, kad
nepriklausomybė yra gero
gyvenimo garantija, atrodo
gyvenime priešingai, už
nepriklausomybę reikia
brangiai mokėti.

(115159)

2/12/1994

...turiu gerus kaimynus ir tas labai svarbu. Bet vieno bičių tai vasarą bijau, keista, kad tokios piktos. Mano tėtis vis tvirtindavo, kad bitės nepuola, ir tikrai, Telšiuose tėtis turėjo bičių ir jos manęs niekada nėra įgėlusios. Matyt laikai keičiasi, netik žmonės pasidarė agresyvūs šiandien.

Nietsche esu pradėjęs skaityti būdama 12 metų, teta parnešė iš bibliotekos "Also sprach Zarathustra"

lietuviškame vertime, bet aš nieko nesupratau ir labai pikta mečiau tą knygą. Daug vėliau skaičiau "Ecce homo" vokiškai ir labai mane ta knyga linksmino, aš skaičiau kaip jumoristišką veikalą ir pasakiau namiškiam, arba Nietzsche yra labai jumoristiškas žmogus buvęs, arba visai beprotis. Syki nupirkau jo visus veikalus surištus į du storus tomus, vokiškai, bet jau nebepreisi rengiau skaityti ir atidaviau žentui, kurį tas veiklas domino. Aplamai aš filosofų labai aukštai nekeliu, dažnai tik bla-bla, bet Nietzsche turi gerą stilių

ir gražiai valdo vokišką
kalbą, mano išmanymu jis yra
geresnis būtų buvęs kaip
poetas.

Kada vaikas užauga negavęs iš
tėvų meilės, jis neišmoksta
mylėti ir aplamai nėra
pajėgus tą bet kada išmokti.

P.S. Baugina mane tos
ateinančios šventės, nes
negaliu pamiršti, kaip mano
marti taip nelaimingai
užsimušo naujų metų naktį.

(115160)

29/12/1994

Gavau per Australiją
laikraščio iškarpa apie
Lietuvoje 1992 metais
išleista (900 p.) knygą:
"Lietuvių egzodo literatūra:
1945-1990 metais." Nerašo ar
tai ta knyga, kuria kadaise
rengė "Knygnešio" redakcija
ir su kuria aš niekaip
negalėjau susikalbėti.

(Norėjo tėčio autobiografijos
ir prašė manęs padaryti tėčio
parašą) Ir taip
nesusikalbėjom. Nežinau ar
Pats esi apie tą knygą
girdėjęs? Gal matei? Man jos

visai nereikia, tik norėčiau
žinoti ar įdėjo tėčio
pasakojimą ar ne, nes vis
kliudė mano nenoras klastoti
parašą. Bet kodėl jie vartoja
tą žodį "egzodas"? Tai
tipiškai žydams tinka. Žodyne
rašo pirma prasmė: "exodus"
žydai išeina iš Egipto. Antra
prasmė: Mozės antra knyga,
kuri vadinasi "Exodus"
(Švento rašto) Na ir galėjo
gi parašyti "išeivių,
emigrantų, pabėgėlių,
išdavikų" ankščiau mus
išeivius taip gražiai
išdavikais vadindavo.

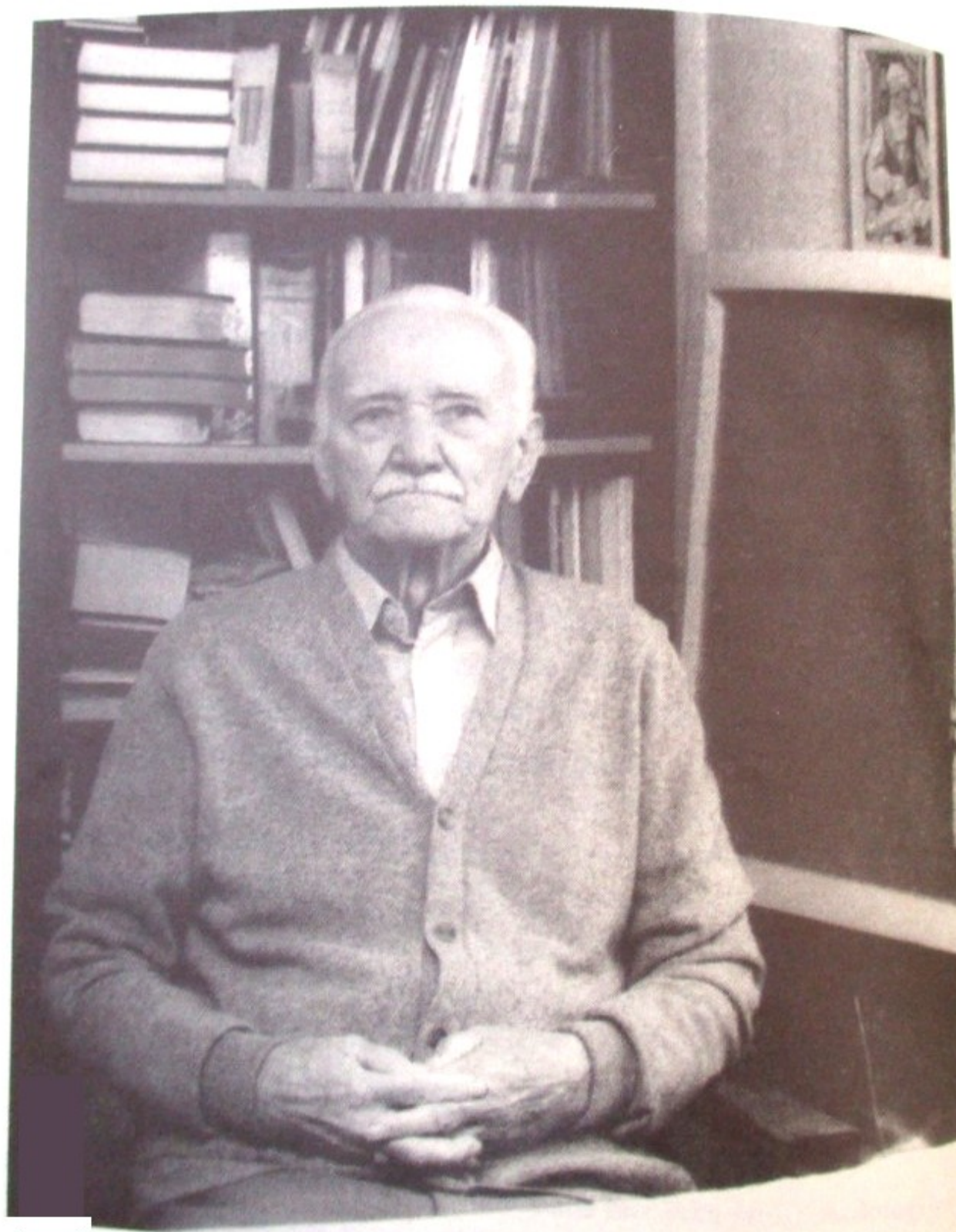
Pamini ir Alę Rūtą,
nežinojau, kad prieš karą

buvome kaimynės, ji
Tryškiuose mokytajavo.
Žemaitė kaip ir aš.

Egzodo

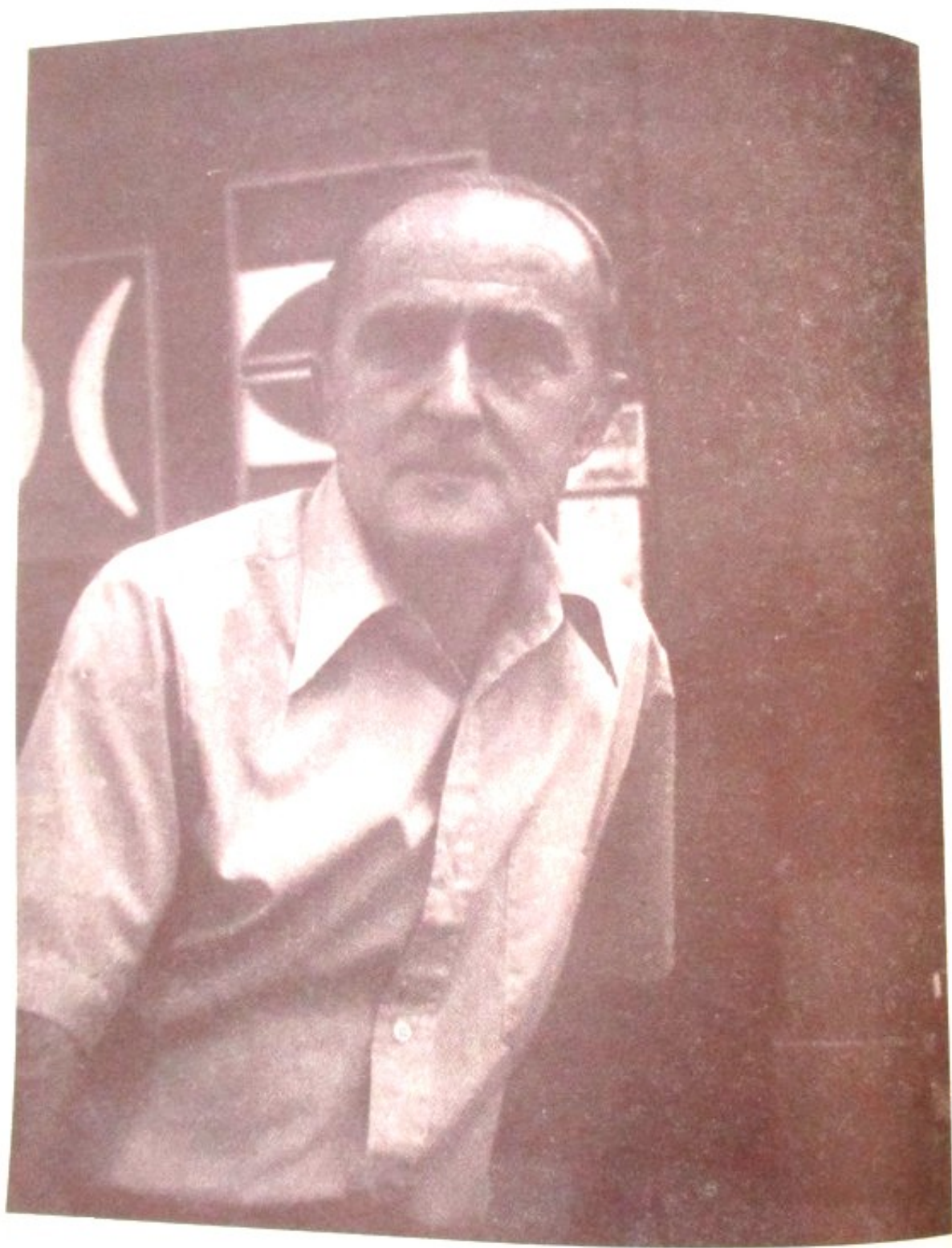
RAŠYTOJAI

ALEKSANDRAS TENISONAS
1898—1986

PRANAS VISVYDAS

g. 1922

Pranas Visvydas

ZENTA TENISONAITĖ
g. 1925

Zenta Tenisonaitė

RAŠAU APIE SAVE

I

Prispaudus veiduką prie apšalusio lango, stebiu baltuojančius laukus. Kiek tik akys užmato — viskas po sniegu. Tikros Kalėdos. Aš laikiu grįžtančio tėčio, kuris išvažiavo su rogėmis į mišką parvežti kalėdinės eglaitės. Ilgai jau laikiu. Vakarą prieblanda ima už lango mėlynuoti. Sniegas palengva įgauna violetinę spalvą.

Dar vis tylu. Arklio žaržolų negirdėti. Pro šarmą alsavimu prapūsta skylutė ima apsitraukti plonučiu leduku. Šąla. Langai išpuošti ledinėmis gėlėmis. Vėl pučiu ir šildau, beveik prispaudus lūpytes prie stiklo.

Staiga toli pasigirsta varpelių skambesys, kuris vis aiškėja. Pagaliau pasirodo mūsų arklys Araksas ir rogės, kuriose tūno didelė eglaitė, kone išstumdama tėtį iš rogių. Nekantriai šokinėdama bėgu pasitikti tėvelio. Eglaitė lieka priebuty, šalta, aplipusi sniegu. Nuo tėčio dvelkia šalčiu. Jo ūsai ir antakiai visai apšarmojo. Tėtis rytoj pastatys eglaitę gerajam kambary, ir aš padėsiu mamai ją papuošti.

II

— Kalėdininkai jau čia! — kone uždusus, o gal susijaudinus, praneša tarnaitė pro duris į virtuvę.

— Nekelk skersvėjo, tešlą atšaldysi, — sako mamos teta. — Na, o poterių ar atsimeni? — juokais ją erzina senoji, kuri baigia minkyti tešlą pyragams.

— Mokėti tai moku. Kad tik kunigėlis neklaustų katekizmo, — pasisako mergina savo rūpestį.

— Klaus tai klaus, — įsimaišo į pokalbį ir mūsų storulė virėja Petrusė. Ji maišo dubeny sviestą ir cukrų tortui papuošti, bet palaižyti šaukštą man draudžia. Katilė verda kumpis Kalėdoms ir gardžiai garuoja.

Kitoje namo pusėje kažkas subilda. Kažkas trypia prieangy, dau-

žydamas batus, kad neliktų sniego prie padų. Pyragai pridengti, reikia, kad kiltų. Virėja ir teta nusijuosia prijuostes. Abi vilki juodom suknelėm. Tarnaitė ir bernas laukia apsirengę geraisiais drabužiais. Ir mane mama jau seniai papuošė nauja raudona aksomine suknele su balta apykaklaite, o į plaukus įrišo baltą kaspiną.

Storulis Stalgėnų klebonas jau sėdi prie stalo ir geraširdiškai šypsosi.

— Nepamiršk pasisveikinti su kniksu, — šnibžda teta dar į ausį. Mano maža penkerių metų širdelė plazda kaip sugautas žvirblis. Klebonas yra gerai nusiteikęs. Įkiša ranką į sutanos nematomą kišenę ir ištraukia sauja saldinių.

— Suglausk delnukus, Zentele, — sako man, ir mano rankutėse atsiranda krūva saldinių, ant kurių popieriukų nupaišyti vėžiukai. Mano baimė bematant prapuola. Klebonas dalina saldinius tarnaitėi, Petrusei ir bernui. Mano sesytė, dar svyruojančiais, netvirtais žingsniukais eidama, saldinių nebeišlaiko, ir jie pabyra ant grindų. Jos gelsvi plaukučiai trumpi ir garbanoti. Be kaspino. Apvilktą naują mėlyną aksomine suknele, sesytė atrodo kaip judanti lėlė.

Klebono kišenės turi būti labai didelės, mažiau. Jis ilgai neužtrunka. Pašneka su mano tėvais ir išskuba, neklausęs nei poterių, nei katekizmo. Turi dar daug parapijiečių aplankyti.

— Kitais metais tai klausiu katekizmo, — juokais pagraso pirštu mūsų jaunai tarnaitėi, kuri parausta kaip spanguolės, iš kurių verda kisielių. O man, švelniai paglostęs skruostuką, dar sako:

— O tavęs klausiu poterių.

Mama ir tėtis palydi kleboną ir zakristijoną iki gonkų. Bernas kartu išeina pro duris. Kambarėje visi lyg pralinksmedę išsiskirsto skubiai persirengti ir toliau darbuotis.

III

Kūčių patiekalai, pastatyti virtuvėje, laukia kalėdinio stalo. Bernas įneša į gerąjį kambarį pilnas saujas šieno ir juo apdengia stalą. Teta užkloja didelę baltą staltiesę ir kartu su mama dėlioja lėkštes.

Įnešami Kūčių valgiai ir pastatomi ant stalo. Petrusė ant virtuvės grindų kloja ploną sluoksnį šiaudų.

— Kodėl taip darai? — klausiu.

— Kalėdų rytą, po Kūčių, reikia šienu, kuris gulėjo ant stalo, pašerti gyvulius, o šiaudais pakreikti tvartą. Tada gyvuliai nesirgs ir karvės duos daugiau pieno, — aiškina ji man. Jos žodžiais aš šventai tikiu, nes ji žino daug visokių tikrų atsitikimų, kuriuos vakarojant pasakoja tarnaitei ir bernui. Teta, nerdama kojines ar pirštines, irgi daug prisimena. Tie pasakojimai apie vaiduoklius, velnius, numirėlius, žaltvyksles, raganas ir čigonus yra tokie šiurpūs, kad man, jų prisiklausius, vakare be tetos baugu įeiti į kitą kambarį.

Visą savaitę mama mokytojauja Rietavo gimnazijoje ir tik sekmdieniais yra namuose. Kartais ir tėtis palieka savaitgaly Rietave. Tuomet vakarojimas pasidaro dar įdomesnis. Sesytė miega, bet teta leidžia dar man kartu su šeimyna sėdėti virtuvėje prie didelio stalo. Virš stalo dega žibalinė lempa. Krosnyje kūrenasi malkos. Už langų kaukia vėjas ir pusto sniegą. Virtuvė šilta ir jauki. Kartais teta paskaito visiems „Brolių Grimų pasakas“ iš dviejų storų knygų su paveikslukais.

IV

Prie gražiai apdengto Kūčių stalo susėda ir namiškiai, ir šeimyna, ir sesytė ant aukštos kėdės. Kambario vidury eglaitė remia žemas lubas. Ant jos kabo blizgučiai. Veidrodiniai spalvoti kamuoliukai, kurie kaip veidrodis atspindi ir keistai iškreipia mano veidą. Kabo ir maži raudoni obuoliukai. Tėtis atvežė iš miesto ilgų saldainių kabinti ant eglaitės. Teta prikepė pyragaičių su tuščiu rutuliuku viduje. Taip su siūlu lengva buvo juos pririšti prie eglaitės šakelių. Nuotaika prie stalo rimta, šventiška ir man kažkaip iškilminga. Niekas garsiai nešneka. Teta sukalba maldą ir duoda laužti plotkelį.

Manęs valgis netraukia, nesu alkana. Tik šližikų laukiu. Jie man patys gardžiausi iš visų Kūčių patiekalų. Taip pat nekantriai laukiu to paslaptingo Kalėdų Senio, kuris su rogėmis, pasikinkęs elnius, at-

veš mums dovanų ir paliks jas gonkose. Todėl gerai klausau, gal jau kas bilda prieangy, bet senis avi veltinius ir triukšmo nekelia.

Po Kūčių visi laukia virtuvėje, kol mama ir tėtis uždegs žvakutes ir pakraus po eglaitę Kalėdų Senio dovanas.

Kai durys vėl atsidaro, eglaitė žiba visame puikume.

— Vaje, kaip gražu! — sušunka tarnaitė ir bernas kartu. Jie tokią eglaitę mato pirmą kartą.

Mama padalija visiems dailiai įvyniotus pakelius. Netrukus sesutė žaidžia su savo žaisliuku. Teta džiaugiasi nauja skara. Aš gaunu didelę lėlę gelsvais plaukais ir mėlynomis stiklinėmis akimis, kurios užsimerkia ją paguldžius. Nuostabi lėlė, apvilta mėlyna suknele, panaši į sesytę ir nepaprastai graži.

Tai įvyko prieš šešiasdešimt metų.

* * *

Gimiau Žemaitijoje 1925-aisiais metais sausio dešimtą dieną. Mano tėtis buvo Plungės girininkas ir gyveno Stalgo kaime, valdiškoje girininkijos pasodoje. Mažai aš ją atsimenu. Stovėjo viena didžiulė eglė prie namo, o sode buvo geltona trešnė, kurioje sirpdavo ypatingai gardžios ir sultingos trešnės. Atsimenu, kad tėtis įkopdavo į medį ir priskindavo pilną kibirą. Bet ten buvo gyvačių, ir man vienai būdavo draudžiama eiti į sodą. Mūsų šuva Dobermanas, gyvatei įkirtus į snukį, gavo galą. Vėliau, man esant penkerių metų, tėvai persikėlė į Telšius. Į pradžios mokyklą nėjau. Tėtis mane paren-gė egzaminams į gimnaziją, kuriuos išlaikiau būdama devynerių metų. Septyniolikos metų būdama baigiau Telšių gimnaziją ir įstojau Kaune į universitetą studijuoti medicinos. Buvo karo laikai, medicina nelipo man prie širdies, o kai vokiečiai uždarė universitetą, grįžau namo. Karas siautė, frontas artėjo, ir daugelis traukėsi į Vakarų pusę. Vokietijoje sutikau savo antverpenietį vyrą, grįžome į Belgiją, ir čia jau gyvenu 45 su viršum metus.

Mano senoliai iš tėvo pusės atvyko iš Estijos per Latviją į Lietuvą. Senolis buvo Tverų girininkas.

Iš motinos pusės senolis Juozas Ložinskis buvo knygnešys. Buvo pradėjęs lankyti kunigų seminariją, bet dėl religinių knygų vertimo iš lenkų į lietuvių kalbą buvo paprašytas palikti seminariją. Tai mano žemaitiškoji pusė.

Gimnazijoje, būdama trylikos metų, pradėjau rašyti eilėraščius. Labai mėgau skaityti ir skaičiau viską, kas tik į rankas pakliūdavo. Mano jaunystės svajonė buvo Meno akademija. Ir vėliau visą gyvenimą troškau mokėti tapyti. Kol vaikai buvo maži, nepaliksi gi jų gatvėje ir imsi lankyti Akademiją. Kai vaikai suaugo, atsirado galimybė įstoti į Liero meno akademiją. 1981 m. pradėjau mokytis tapyti ir tapyti. Dabar lankau portreto specializacijos kursus.

Kada žmogus rašai, tai trauki iš aplinkos viską į save. Kada tos žodinės materijos siela kupina, tai ji turi išsiveržti iš dvasios. Taip atsiranda eilėraštis arba novelė. Tapyti yra kitaip. Spalva išlaisvina dvasią iš visų rūpesčių. Atrodo, kad įgaunami sparnai, su kuriais galima pakilti į aukštybes arba nerti į spalvų jūrą. Be to, spalva yra universali kalba, kuriai nereikia žodyno. O forma yra skeletas spalvai, kuri kartu yra pats gražiausias eilėraštis.

Nieko nėra įdomesnio kaip žmogaus veidas. „Portrete reikia pavaizduoti žmogaus sielą ir charakterį“, — sako mūsų profesoriai. Taip tos sielos aš ieškau. Aš ieškau žmogaus.

Edegem (Belgium)

1990, gegužės 20

(115161)

9/2/1995

Bet aš pakartosiu ką mano
tėtis sakydavo "kaip gerai,
kad svetimtaučiai nesupranta
lietuviškai, taip jie
neskaito tų nesąmonių, kurias
kartais parašo lietuviai" (Ką
apie mane parašė, man viena
draugė iš Lietuvos perrašiusi
atsiuntė.) Man nei šilta, nei
šalta dėl to. O jau
"Knygnešio" knyga tikriausiai
nepasirodys dėl lėšų ir
galbūt intereso stokos. Man
kita draugė rašė, kad knygos
Lietuvoje baisiai brangios
palyginus su pensijomis. Bet

aš jau seniai nebeskaitau
lietuviškų knygų aplamai.

LIETUVOS UNIVERSITETAS
TEOLOGIJOS-FILOSOFIJOS
FAKULTETAS

Kaunas, 1929 m. vasario m. 18 d.

Paskaitų lakštelis

(užpildomas student. įsirašant į semestrinį kursą)

Filosofijas skyriaus student. (kelinto) 5 semestro
(Pavardė, vardas) *Ložinskaitė-Tenisonienė Aldona*

Šiuomi įsirašau į profesoriaus *Šalkauskio*
Kultūros filosofijas kursą 1929 m. vasario semestru.
(Student. parašas) *A. Tenisonienė*

Iš šiame lakštely žymimo kurso egzaminas išlaikytas 1929 m.

VI m. 5 d. laipsniu *gerai*
(Egzaminatoriaus parašas) *H. Šalkauskis*

„Sp.“ B-vė.

LCVA f.631, a.7, b.6157, l.6

(115162)

22/3/1995

To Gedgaudo knyga, su įrašu
mano tėčiui, seniai jau
išmečiau į šiukšlių maišą,
vargšas žmogelis, mataik kaip
kiekvienas savitu būdu gali
išeiti iš proto. Juk ir
Girnius jau miręs? Kadaise
Girnius yra Kaune studijavęs
kartu su mano mama tame
pačiame filosofijos
teologijos fakultete, beto
kartu ir prancūzų kalbą
mokinosi, bet jis buvo
jaunesnis negu mano mama
anuomet. Taip aš užmezgus
buvau su juo susirašinėjimą,

iš pradžių nesibarėme, bet po
mano pasipriešinimo prieš
Girniaus reikalavimą išmesti
eilę lietuviškų poetų iš mano
rengiamo vertimo, mus
susirašinėjimas labai atšalo.
Kada aš 1973 metais buvau
Bostone, vienoje vakaronėje
kartu su Santvaru, Gustaičiu
ir jų poniomis, su Birute ir
Sonda, išgirdau, kad ir
Girnius esąs salėje, man
Birutė parodė toli sėdintį
poną. Tuo tarpu Santvaras,
mačiau, nuėjo prie to pono ir
jam kažką pasakė. Bet Girnius
nesiteikė ateiti prie mūsų
stalo, o aš (užsispyrusi
žemaitė) irgi nesirengiau
eiti prie Girniaus staliuko

pažinčiai užmegsti. Bet
juokinga buvo, kada grįžau į
Belgiją, gavau iš Girniaus
laišką, kad jis
apgaiilestaujas, jog mums
neteko susitikti, girdėjęs,
kad aš buvau Bostone ir kodėl
neužsukau pas jį? Na, ar ne
juokas, jam tereikėjo tik su
Santvaru ateiti prie mūsų
staliuko, juk aš
nesikandžioju. Kodėl pagaliau
rašyti tokį vaikišką melą?
Taip apie Girnių pas mane
paliko labai menka nuomonė.
Tegu jis ilsisi ramybėje, bet
į gyvenimą po mirties aš
netikiu.

Keista, kad kaip tik Juozas Eretas (ar pameni tą šveicara profesoriu) man laiške yra parašęs (gavęs mano eilėraščių knygeles), kad mano eilėraščiai jam primena jo mokinės Salomėjos Neries poeziją, tik mano eilėraščiai daugiau filosofiški. Ir kitas kolega mane net "pabarė" kad maišau poeziją su filosofija. O aš turiu labai menką nuomonę apie filosofus. Bla-bla-bla ir tiek, ypač kada bandoma įrodyti Dievo buvimą.

2) Perskaičiau pirmąjį laišką ir prisimenu Bostoną. Anuomet svečiavomės (aš ir vyras) pas Birutę. Birutė yra mano tėčio

buvusi mokinė ir laiškuose ji
tėčiui vis rašydavo "mielas
mokytojai". Bet anuomet tėtis
buvo dar labai jaunas
mokytojas, o Birutė
vyresniųjų klasių mokinė.
Matai, mano tėtis dėstė
matematiką, bet jis ėgavo TBC
ir daktarai jam patarė
ieškoti kitos profesijos,
būti daug lauke. Anuomet
tėčiui buvo rodos dar tik 22
metai, jis išgijo savaime,
geras oras kaime pas mamą,
geras maistas ir ramybė, beto
motina gamta jam davė didelį
atsparumą ligoms. Išgijęs
įstojo Dotnuvoj ir lankė
miškininkų kursus ir tapo
girininkas kaip jo tėvas

(Tverų). Taip tėtis,
studijuodamas gamtos mokslus
Petersburge, sutiko Sonda
(buvo "keleivio" redaktorius,
gal pameni?) Sonda buvo
įdomus žmogus, sulaukė ilgo
amžiaus ir mirė Maskvoje,
nuvykęs lankyti Lietuvą, mirė
aerodrome dukros akyse
(gydytojos) Na matai kaip
kartais atsitinka. Bet su tuo
Sonda aš anuomet susipažinau
Bostone ir rašiau jam vėliau
trumpus kelionių aprašymus.
Sutikau ir Santvarą, jis ir
jo žmona buvo labai
simpatiški žmonės, netekę
vienintelio sūnaus, kuris
mirė būdamas 14-15 metų nuo
leukemijos. Jų name buvo

sūnaus kambarys likęs koks
buvo, liūdna buvo tai matyti.
Gyveno jis labai blogoje
Bostono vietoje, netoli
aerodromas ir kas 3-4 minutės
kyla ar leidžiasi lėktuvas su
baisiu triukšmu. Tuomet ir
susikalbėti pasidarydavo
neįmanoma. Taip Santvaras
buvo įrengęs savo darbo
kambarį sklepe, ten buvo jau
galima susikalbėti. Ir
Gustaitį sutikau, gyveno jis
greta Santvaro, bet jo žmona
nebuvo išmokus angliškai per
20 metų Bostone gyvendama.
Birutė dar gyva, bet jau
labai pasenus ir gyvenas pas
sūnų Cape Cod, Bostone ją iš
namų išvižo užtvinęs juodas

tvanas, reiškias tas kvartalas pasidarė juodas ir jai teko parduoti namą beveik veltui negrams. Ištekėjo Birutė dar labai jauna, gimnaziste būdama, atvyko iš Amerikos toks jaunas vyras, lietuvis amerikonas ir paviliojo gerą mergaitę, kaip sakė tėtis. Amerikoje Birutės laukė didelis nusivylimas, jos vyras buvo daug žemesnio kultūros laipsnio, bet ji priverstė jį vakarais eiti į mokyklą ir išmokti gero amato. Ir Birutei teko visą gyvenimą sunkiai dirbti siuvelykloje. (Kalėdoms nebegavau iš jos kortelės, nors buvau jai laišką

parašius). Toks jau yra gyvenimas Amerikoje, nors aš būdama du kartus po dvi savaites Amerikoje mačiau tik gerasias puses. Bet kiek žmonių jau nebėra gyvų?...

Mano draugė iš Lietuvos rašė, kad Bradūno ir Brazdžionio poezija jai visai nepatinka, (ji labai daug skaito).

Bradūnas dabar gyvena Lietuvoje ir visur važinėja su eilėraščiais. Mano draugė priklauso tų senųjų kartai, turėtų patikti, bet ne. Taip pat ji stebisi, kad tokia tėvynės meilė junta tik išeivija, gi lietuviai Lietuvoje visai savo tėvynės

nemyli ir bando kaip galima iš ten išvykti. Ji stebisi labai (ji buvo teatro režisierė.) Aplamai jos pastabo apie iš Amerikos atvažiavusius nėra labai malonios tiems. Ji išbuvo dešimts metų Sibire, bet apie tai niekada nekalba. Ji priklauso prie tų žmonių, kurie teisybę sako be nosinaitės prie lūpų, užtat ji ir į Sibirą pakliuvo. Ji man rašo, kad tie visi seni pareigūnai toliau dirba ir vaikšto lyg nieko nebūta, tik pasivadina kitaip (kitas partijos vardas). Nors kartais mūsų nuomonės visai

skirtingos, bet su ja
susirašynėti labai įdomu.

Kita draugė iš Lietuvos,
buvusi geografijos mokytoja,
keikia baisiai tą lietuvišką
valdžią, skolina pinigus iš
pasaulio banko ir kiša į savo
kišenes. Prezidentas pyli
pasistatė, važinėja su palyda
po visokius kraštus,
nesirūpina kraštu, net sako,
prezidento automobilio
numerio plokštė iš aukso
padaryta. Aš jai paabejojau,
kokia nauda iš auksinės
plokštės, gali vagys pavogti,
geriau jau žmoną apkabinėti
su auksu, kad atrodytų kaip
kalėdinė eglaitė.

Ir supaisyk, bet aš pamenu kadaise Lietuvoje, per karą, miškuose atsirado partizanų. Kokie jie buvo, velnias žino, bet syki mano tėtis klausia savo eigulį ar jie negauna kartais "svečių". "Mes nieko nematėm, mes nieko nežinom" atsiliepė eigulys ir jo žmona kartu. Mes su tėčiu juokėmės, buvo aišku. Paskui, kada aš išėjau, tai eigulys tėčiui pasakė, kad užaina ir jie priversti duoti valgyti. Taip man pasirodė tie rusiški biznieriai Briusely, "nieko nežinom, nieko nematėm, gyvename paskutiniame kaimo name."

(115163)

30/4/1995

O pamenu pas tėtį, kada
žydėdavo obelys, tai bitės
net užė žieduose. Man atrodo,
kad mano kaimynas, nežiūrint
jo gerų norų, labai daug apie
bitininkystę nenusivokia.
Vasarą per sausras, (tėtis
jam tą yra sakęs) reikia
bitėms duoti vandens, ant
lėkštės su šiaudais, bet tos
vargšės lenda pas mane prie
drėgnų baltinių ar į gėlių
puodus ieškodamos lašelio
troškuliui malšinti. O
pavasariį yra tokių šaltų
vėjingų dienų, nors yra

saulė, tai tos bitelės vėl
sustyrusios krinta ant žemės,
nebepalekia, per šalta. Juk
tada nereikia jų išleisti į
lauką, tėtis uždarydavo angą.
Tėtis tam žmogui sakė, kad
bičių aviliai turi būti
atsukti su anga į rytus, bet
ne į pietus. Žiemą pietų
saulė gali kaitinti ir tie
vabalai lenda laukan į šaltį.
Gi iš ryto saulė nėra tokia
kaitri žiemos metu. Na matai,
tėčio patarimai nuėjo vėjais
ir bitės guli ant gazono ar
ant akmenų vos gyvos.

(115164)

15/6/1995

Kadaise mano vaikų
(vaikiškas) knygas aš laikiau
padėjus sklepe. Kada dabar
vaikaičių amžius joms
skaityti, dukros padarė
atranką ir daug knygų
išmetėme į šiukšlių maišą
kaip be vertės, pasenusias,
viskas pasikeitė, tik Enid
Blyton dar gera. Šiandien
skaitome Roald Dahl ir Karl
May yra trantas. Ir Jules
Vernes toks pasenęs,
atsilikęs. Aš atrodau tikra
kultūros barbarė mesdama
knygas, net ir rusiškos mano

tėčio išėjo į šiukšlių maišą,
atradau dėžę sklep, ko man
laikyti, ypač jei jos
išleistos Maskvoje, bevertės
ir viskas, aplamai rašytojų
yra per daug, o gerų kūrinių
per mažai.

Ten jau mokina daug valandų
paišyti ir kas iš jos išeina,
tai jau tik į meno akademią
toliau tobulėti. Bet ar
vaikas 12 metų žino ką jis
norės vėliau daryti? Mano
jauniausias vaikaišis yra
labai geras matematikas,
pirmame skyriuje mokina tik
iki 20; jis jau skaičiuoja iki
šimto, pats išmoko ir klasėje
bematant atlieka savo

uždavinius ir nuobodžiauja.
Dukrai pasakė, kad gali
leisti jam klasę peršokti,
bet tas nėra gerai, amžiumi
lieka per jaunas, kada kiti
metukais vyresni, o tokiam
amžiuje tas dar daug reiškia.
Pamenu, aš niekad nebuvo
pradžios mokykloje ir 9 metų
būdama išlaikiau įstojamus
egzaminus į pirmą klasę, man
buvo 9 metai, kitiems 11-12,
tas skirtumas buvo labai
didelis ir aš buvau labai
nelaiminga per visus
gimnazijos laikus. Nekenčiau
gimnazijos ir svajojau kaip
galima greičiau ją užbaigti.
Baisiausios pamokos man buvo
tikybos. Tie kapelionai

(kvaili ir naivūs) gal daug
prisidėjo prie mano religijos
praradimo.

(115165)

26/7/1995

Kodėl po teniso varžynių niekas nesimuša? Kodėl po krepšinio lieka ramu? Tai matai, kad yra kultūringas sportas ir sportas skirtas kvailai masei žmonių, kurių inteligencijos laipsnis yra nulis kablelis nulis. Ir mūsų planetos tragedija yra ta, kad intelligentiškų žmonių skaičius mažėja, o auga masės pusžmogių, žiūrėk tik į buvusią Jugoslaviją, juk tie serbai žmogaus vardo neverti. Barbarų gauja ir tiek. Teisingai pasakė tas

kanadiečių žurnalistas savo
reportaže (mačiau
televizijoje), kad Europos
prakeikimas yra etninis
nacionalizmas. Ar nekyla jis
ir Amerikoje? Kaip su
indėnais, su islamo
tikinčiais, su
superpatriotais?

Meilė yra akla, sakydavo mano
tėtis. Ir štai mano vaikaišis
Sam (8) įsimylėjo klasėje į
Kamila. Kamila taip gražiai
šoko scenoje, Sam rašė jai
meilės laišką. Vargo ilgai,
klausė tėčio ir mamos
patarimo kaip rašyti, mama
jam sakė, kad Kamila gali
pasijuokti jo laišku. Ir taip

atsitiko, Kamila juokėsi,
supykusi sudraskė viešai tą
su tokia meile ir vargu
rašytą laiškeli. Išjuokė Sam,
pasakė, kad jo net matyti
nenori. Na gal gerai tokia
patirtis esant tik 8 metų,
gal daug liūdniau kada būtų
jam 18.

Žiūrėk, Vincė Januškaitė dar
gyva, tai mano mamos
gimnazijos dienų draugė, ir
vėliau jos draugavo, mano
mama buvo gimus 1899, tai
Vincė bus panašaus amžiaus
šiandien. Gaila tik, kad
tokios gražios, žymios ir
intelligentiškos moters
gyvenimas baigiasi

prieglaudoje. Laimingi tie,
kurie staiga miršta nuo
širdies infarkto.

Dar papasakosiu vieną
istoriją. Kada mano sesuo
buvo pradžios mokyklos
šeštame skyriuje, jai buvo 12
metų. Toje pačioje klasėje
sėdėjo berniukas, penkiolikos
metų, kuris visas klasės
mergaites labai skriaudė.
Sesuo manęs klausė patarimo
kaip tą "vyruką" nubausti,
jos visos norėtų jį primušti,
bet mokyklos kieme nedrįsta,
nes kiti berniukai tam gal
padėtų. Sakau rašyk meilės
laišką ir kviesk į pasimatymą
į labai nuošalia vietą.

Išrinkta vieta buvo prie senų kapinių, ta pusė, kur nebuvo jokios gatvės nei namų, viskas apaugę krūmais, klaidi vieta ir valanda buvo vakare jau temstant. Aš rašiau tą laišką, ir pasirašiau "nepažįstamoji". Žinai, kad tas kvailis tą vakarą ten nuėjo, visos mergaitės sėdėjo krūmuose pasislėpusios ir kada tas buvo arti, jos baisiai šaukdamos kartu jį puolė. Gali įsivaizduoti kaip jos tą bernelį tampė, mušo, traukė už plaukų ir darbužių, tas nesigynė, bet šiaip taip išbėgo iš tos furijų grupės. Kitą dieną mokykloje nei žodelio nepasiskundė niekam,

tylėjo ir mergaitės, o tas
paauglys bernas jau niekada
nedrįso nei vienai mergaitei
traukti už kasą. Tokia pamoka
jam praverstė nepatikėti
laiškais, gal ir vėliau?

(115166)

2.8.1995

Ši kartą trumpai. Ar gali man nupirkti Amerikoje lietuvių kalbos vadovėlį angliškai kalbantiems. Mano sūnus Ludas (antropologas-žurnalistas) savo tarnybos reikalais (muziejuje) vyksta į Lietuvą į kokią tai mokslininkų kongresą (žiūrėti į senus kaulus). Taigi jis nori pradėti mokintis lietuviškai, aš žodynus turiu. Turėjau ir vadovėlį, (buvo Prižgintas parūpinęs kadaise) bet pikta būdama ant lietuviškų leidyklų Lietuvoje, galbūt tą

knygą išmečiau. Nebepamenu,
bet tos knygos neberandu.

(Mano vyras iš jos mokinosi
lietuviškai) Manau ką nors
L.A. mieste pas lietuvius gal
rasi?

Pasirodo, kad Lietuva ir
Latvija turi bibliotekose
daug senų nederlandiškų
knygų, pirktų Petro Didžiojo
ir lenkiškų karalių 17 amž.
Ludas nori ir į tas knygas
pažiūrėti. Jų universitetas
palaiko ryšius su Lietuva ir
turi kokį tai planą tobulinti
lietuviškus antropologus ir
kitus mokslininkus. Taip buvo
du asmenys iš Lietuvos kuri
laiką jų muziejuje stažui.

(115167)

23/8/1995

Viena draugė man atsiuntė knygą apie Telšius. Radau straipsnį apie poetą Praną Genį. Tu to vardo ir girdėt nebūsi, bet Telšiuose jis buvo ir poetas ir visuomenininkas ir aplamai labai aktyvus žmogus. Rodos, kad jis ir mano tėčio mokinys buvo, po I pasaulinio karo ateidavo į gimnaziją mokiniai vyresni už mokytojus, yra man tėtis pasakojęs. Bet tas vargšas Genys turėjo kokią tai ligą, kuri paralyžavo jam kojas, iš pradžių dar galėjęs

su lazda vaikščioti
(gimnazijos laikais), bet
vėliau jau buvo liūdna.
Pažinojau ir aš tą Genį,
skaitydavo savo poeziją per
paminėjimus gimnazijoje,
žodžiu nėra telšiškio, kuris
nebūtų pažinojęs poeta Genį.
Ir štai tie bjaurybės
komunistai jį pirma išmetė iš
jo vietos, o jis buvo "Alkos"
muziejaus direktorius
Telšiuose, jo pastangomis
buvo tas muziejus pastatytas,
jis rinko senienas ir aplamai
labai jau domėjosi
kraštotyra. Butkų Juzė (koks
kiaulė buvęs) irgi Telšių
poetas, jį išėdė iš
muziejaus. Persikėlęs žmogus

į Plungę vertėsi fotografo
amatu. Bet ir ten jo nepaliko
ramybėje, areštavo buk tai už
prieštarybinę veiklą, teisė,
25 metus kalėjimo ir žmogus
kalėjime po metų mirė,
nežinia kokiomis sąlygomis.
Kai aš tą perskaičiau ir
užmigt negalėjau, vargšas
žmogus, koks jo baisus
likimas buvo, paralyžuotam
būti kalėjime, kokie nežmonės
tie komunistai Lietuvoje
buvo, o dabar biaurybės
(Brazauskas) socialistais
save vadina. Reikėtų tokius
teisti Nürnberge, už
nežmoniškumą. (Juk tokie pat
kaip tie naciai). Ir jei
Lietuvoje Brazauskas gavo 60%

balsų, reikia beveik du trečdaliai Lietuvių yra ex-komunistai, nes kitaip nebūtų balsavę. Genys yra daug eilėraščių parašęs, išleidęs ir kelias knygeles, bet viskas yra žuvę ir jo niekas nežino. Įsivaizduok, kad prie jo tardymo bylos būtų pridėtas apdegęs jo eilėraščių rinkinys, (nors išleistas nepriklausomybės laikais), prieštarybinio nusikaltimo įrodymas. Pranai, labai prašau pažiūrėk į Lietuvių Rašytojų draugijos sąrašą ir parašyk man Pauliaus Jurkaus adresą, nes aš noriu jam tą knygutę nusiųsti, jam irgi bus įdomu

pasiskaityti, nes jis
telšiškis.

(115168)

17/9/1995

Jeigu Tu skaitai (ar gauni)
iš Lietuvos tą buvusią
"Pergalę", tai tenai yra mano
gimnazijos draugės Stasės
Niūniavaitės "lagerinė
išpažintis". Juk ta mergelė
išbuvo 10 metų Sibire, visai
nekalta, nes vėliau jai tas
buvo pasakyta ir dar sumokėti
tūkstantį rublių, kaip
klaidos atitaisimas. Velnias
tuos ruskius griebtų, aš
kasdien jų daugiau imu
neapkęsti, kada matai ką jie
padarė nekaltiems žmonėms, ko
mes ir išivaizduoti

negalėjome, kartu
realizuojame, jei būtume
Lietuvoje likę, mūsų likimas
būtų buvęs panašus.

Sūnus Ludas grįžo iš Lietuvos
(buvo kongrese ir dar skaitė
paskaitas anatomijos
institute) patenkintas savo
kelione ir nenusivylęs, kaip
atsitinka su senaisiais, nes
jis tikėjosi daug blogesnių
dalykų pamatyti. Buvo Kaune
ir svečiai mokslininkai buvo
patalpinti Anatomijos
instituto bendrabučio
viešbutyje, kuris skirtas
profesoriams. Buvo švaru ir
tvarkinga. Anatomijos
institute jis sutiko mano

buvusia anatomijos
profesoriaus asistentę
dr. Dobrovolskaitę, kuri
1942/43 metais Kaune buvo
prozektoriumo bosas (labai
griežta) ir anatomijos
profesoriaus pirmoji
asistentė. Ši ponia 52 metus
dėstė pirmo kurso studentams.
Aišku, kad ji manęs
neatsiminė, bet mano sūnui
aprodė visą institutą
(pensininkė, bet kada yra
koks kongresas, tai dalyvauja
senu papratimu, nes jos 85
metai dar gerai gyvuoja).
Taip aš gavau iš jos laiškelių
ir šiandien rašysiu jai. Esu
jau nusiuntęs jai poezijos
knygučių, nes sūnus buvo jai

prižadėjęs. Ludas sako, kad jis daug lietuviškai supratus, nors sutikęs žmonių, kurių matyt dialekto, nesuprato. Bet jis rimtai žada mokintis lietuviškai ir kitais metais vėl vykti į Lietuvą, nes jų universitetas ar muziejus nori rimtai duoti pagalbą Anatomijos Institutui. Jis ten jau turėjęs draugų, buvę stažą atlikę lietuviai Niderlanduose jo muziejuje.

Lankė Čiurlionio galeriją. Ar žinai, kad Čiurlionis buvo šizofrenas ir mirė 36 metų amžiaus paskutinį laiką praleidęs beprotnamy, bet tą

lietuviai bando nuslėpti,
nors, sako Ludas, aiškiai
matai jo paveiksluose tą jo
liga. Yra labai depersyvių
paveikslų. Jam patiko
Čiurlionio spalvos ir
paveikslai yra labai gerai
išsilaikę, matyt Čiurlionis
tapė ant geros medžiagos.

(115169)

4/10/1995

Gavau laišką iš tos draugės
Stasės, ją iškviėtė draugai į
Čikagą, taip spalio mėnesį ji
keliaujanti į Ameriką.

(115170)

21/10/1995

Neseniai gavau laišką iš Stasės Niūniavaitės, kad ji spalio mėnesį skrendanti į Čikagą, esanti pakviesta vienos draugės (Ados Dibulskytės), kuri jai sumoka kelionę, tai ji jau gavusi vizą ir laukianti bilieto. Taigi šiomis dienomis turėtų mano Staselė jau dienas praleisti viešnagėje pas draugę. Man labai įdomu ką ji man parašys sugrįžus namo.

Matai mano tėtis kalbėdavo su vaikais lietuviškai, taip jie

viską suprato, nors
nekalbėjo.

Mane yra Čiurlionio muzika
labai sužavėjęs. Ji tokia
gryna, skaisti, atrodo
klausant viską pamiršti ir
tik esi supama tų melodingu
garsų. Nėra tų aštrių
disonansų, sakyčiau
Čiurlionis sukūrė tobulą
muziką, kuri nesukelia jokių
vaizdų, bet paneria dvasią į
visišką ramybę, muzika kuri
pasiekia tobulybę. Taip tas
sinfonjas "miškas" ir "jūra"
klausau ištisas dienas.
Aplamai muzika yra visai
abstrakti meno forma, pas
Čiurlionį ji darosi dangiška.

Na matai, kartais naują
dalyką klausant reikia
priprasti, bet su Čiurlioniu
to nėra, klausai ir pasieki
Nirvana.

(115171)

15/12/1995

Mano draugė Niūniavaitė yra
neseniai lankiusi
Kaliforniją, buvo ir pas
Brazdžionius užėjus. Šiandien
ji jau Lietuvoje, ir ji
vargšė sutiko Los Angeles
mieste savo buvusią didžiulę
jaunystės meilę ir, neduok
Dieve, tas gražus svajonių
jaunikaitis šiandien yra
pavirtęs į seną, paniurusį,
pikčiurną diedą. Kada aš tą
istoriją papasakojau savo
vyriausiajai dukrai, toji mano
sako, nejaugi žmonės
Lietuvoje tokie naivūs? Bet

Stasė buvo romantikė ir tokia
yra likus, nežiūrint Sibiro.
Gal ir Tu sutikai Stasę? Ji
viešėjo netoli Brazdžionių
namų. Ir taip nutinka
pasaulyje. Rudenį visos
varnos gudrios, sakydavo mano
tėtis. Bet Stasė liko ta pati
svajotoja, gimnazijos dienų
mergelė.

Alės Rūtos kūryba man
nepatinka, gal ji labai
maloni moteris, bet syki
skaičiau jos noveles ir mane
labai kliūdė jos kapotas
stilius, sakiniai buvo
nežmoniškai trumpi, keli
žodžiai, lyg sukapotas
kratilas. Sakinys turi

dalyvauti pasakojime kaip spalva paveiksle, jo ilgumas ar trumpumas priklauso nuo teksto, kada aprašoma kas nors ramu, gražu, tai ilgi sakiniai tai lyg užfiksuoja, kada įtampa auga, sakinyš darosi trumpesnis.

Ar Gliauda jau miręs? Gal esi kada girdėjęs ar dar gyvas Osvaldas Žadvydas? Jie buvo mano tėčio korespondencijos bičiuliai ir jau jų amžius vėlyvas. Vacius Prižgintas, turbūt, irgi niekur nepasirodo, Aldona skundžiasi, kad brolis nerašo. Bet jis 15 metų vyresnis už Aldoną.

(115172)

26/1/1996

Gaila, kad nesutikai tos Stasės Niūniavaitės, ji yra įdomi asmenybė. Tik man labai būtų įdomu sužinoti, ką galvoja Brazdžionis apie ją? Matai, gandai sklinda garso bangų greičiu. Štai iš Australijos gaunu laišką, kuriame aprašomas Stasė vizitas į Kaliforniją. "Kaip ragana ant šluotos su kočėlu rankoje puolė savo buvusį mylimąjį". Ar ne vaizdingas sakinyš? Bet reikalas eina apie eilėraščius. Kadaise

Telšių gimnazijos mokytojas
(muzikas) Andrulis parašė
Stasės eilėraščiams muziką ir
jie buvo visų dainuojami. Bet
dabar po daugelio metų
atidengė Stasė, kad jos
eilėraščius pasisavino du
kunigai, Gorinas ir Butkus
(mireš Australijoje) ir net
muziką pasisavino. Ir už tą
pyko Stasė ten Kalifornijoje
ir barėsi, kad net po visą
pasaulį nuskambėjo. Pagalvok,
ir Tu supyktum už tokį darbą,
o dar kunigų.

Pamenu ir pas mus Telšiuose
žiema būdavo šaltos klasės,
ypač jei į šiaurės pusę ir
dar vėjas pūtė.

(115173)

1996 02 21

Atradau vieną draugę Kanadoj,
apie kurią 50 metų nieko
nebuvo girdėjęs. Atsirado ir
kita draugė Lietuvoj su kuria
žaidėme kada buvome 7 metų.
Tokios žinios yra malonios,
bet kaip greit prabėga
gyvenimas, rodos dar tik
vakar gaudžiau su Helga
kaimyno griovyje varliukes.

(115174)

30 balandžio, 1996

Mane ištiko sunki liga.
Įgavau arteritis temporalis,
tai veido arterijų reumatinis
uždegimas. Pasekoje likau
viena akimi akla, o kita
prastai mato, bet matai, kad
dar laišką parašyti galiu.

Tai tiek šį kartą, galiu dar
į televiziją žiūrėti, bet su
tapyba yra baigta.

(115176)

4.6.1996

Tie egzodo rašytojai irgi pasirodė ir gavau vieną laišką iš labai senų dienų žaidimų draugės. Pamenu kaip mes mažos mergytės varles gaudydavome, nes griovyje, kuris mums buvo upelis, nebuvo žuvyčių.

(115182)

3/1/1997

Nebežiūrėdama televizijos
grįžau prie rašomosios
mašinėlės, gal dar savo
atsiminimus pradėsiu rašyti?
Turiu dviejų rūšių skaitymo
akinius ir galiu skaityti
knygas. Aišku palengva ir
pailsindama akį. Paskui
kasdien skaitau laikraštį --
nauja sensacija ir skandalas
- satanistų sekta, kuri
plečiasi į Flandriją,
Olandiją, Vokietiją ir
Jungtines Valstybes.

Mano jauniausias vaikaišis
Sebastian rašo pasakojimus,
jam 8 metukai. Man labai daug
teko juoktis skaitant apie
15-to amžiaus riterius, kurie
perka automobilį, lieka be
benzino ir suvažinėja
karalių. Jis savo mamai sako,
kad pasakojimas pas jį
atsiranda viduje ir jis
būtinai turi parašyti, tada
pasidaro geriau. Pasakyk tą
Alei Rūtai, esu tikra, kad ir
pas ją panašiai darosi. Su
eilėraščiais taip yra, tą jau
Pats žinai.

(115186)

22/9/1997

Ludo kolegos su Angelės
sūnumis išvaikščiojo Kauną,
padarė daug fotografijų, buvo
meno mokykloje ir rado sąrašę
mano mamos vardą (ji baigė
1939 metais). Kaunas
pasikeitęs, daug pastatų ir
kvartalų atsirado, bet miesto
centras liko tas pats ir yra
gražus, pastatai statyti
Smetonos laikais yra gražūs
ir stiprūs. Ludo rašo
straipsnį apie Lietuvą ir jam
buvo reikalingi visokie
pasikalbėjimai. Kada esi
svetimtautis tai lietuviškai

yra draugiški, jis girdėjęs,
kad išeiviai yra labai
nemėgiami vietinių žmonių.
Taip Ludo išigijo eilę draugų
mokslo žmonių tarpe, kurie
yra visgi kitokie negu kiti
piliečiai.

Tiesa, jei kas iš lietuvių
nori atgauti Lietuvoje savo
ar tėvų nuosavybę turi
būtinai iki 31 gruodžio
užklausti, nes kitaip
galutinai bus prarasta.
Sąlyga dabar nėra gyventi
Lietuvoje, bet būti gimus
Lietuvoje, ta sūnus girdėjo
iš savo draugo Lino, kurio
kanadiški giminės bando
atgauti nuosavybę Lietuvoj.

Aš turiu irgi užklausti, juk 4,5 ha statybinės žemės mieste ir trobesiai nėra menkniekis. Kada negali gražinti (kiti gyvena ilgiau kaip 10 metų) tada gražina pinigais, taip sakoma, bet aš menkai tikiu, melagiai yra visu politikai. Bet pabandyti reikia, nors visi popieriai jau seniai tuno belgų užsienio reikalų ministerijoje, bet kiek jiems tai rūpi? Visur ministrui kyšininkai ir vagys, Belgija antroje vietoje po Italijos korupcijos skalėje, ot gražu... Kad Lietuvos ir Latvijos nepriima į Nato ir Europos uniiją nėra dėl rusų,

bet kad tie kraštai nesilaiko
tarptautinių nuostatų ir
nerespektuoja žmogaus teisių.
Taip dabar Lietuvoje pradeda
vėl kalbėti apie nuosavybės
gražinimą išeiviams. Kas iš
to išeis pamatysim, vargšas
mano tėtis, gerai kad jis to
nesulaukė.

Pagyvensim pamatysim,
sakydavo mano tėtis.

(115187)

12/12/1997

Kadangi dar yra vietos reikia papasakoti, kad aš išsiunčiau prašymą Telšių Miesto Merui gražinti mano tėčio nuosavybę. Valstybės Archyve yra žinių, bet dar turiu jų laukti, bet aš pasiunčiau prašymą be dokumentų, nes yra data iki 31 gruodžio. Jie nori kad kiekvienas būtų lietuvos pilietybę užklauses, bet tokie dalykai yra prieš tarptautinius nuostatus. Jeigu man gražintų pinigais ir jei tų pinigų būtų pakankamai, aš svajoju pirkti

Kaune namą ir jame gyvena
Angelė su vaikais. Tai yra
svajonė, labai mažai šansų,
kad išsipildys, vis tą
lietuvišką valdžią nėra kaip
reikiant supratusi, kad mes
išeiviai namus iškasę jų
nesodinsime kitame krašte,
bet, kad pinigai liks krašte
ir padės kam nors gyventi,
dabar Angelė gyvena labai
nepatogiai be lifto su
laiptais, ją reikia nešioti
žemyn aukštyn. Tėtis turėjo
namus ir 4,5 ha žemės
mieste, dabar tai statybinė
žemė, nes svetimi yra ten jau
namus pastatę, taip prašiau
gražinti pinigais, bet vilčių
labai mažai. Parašyk ką tas

ponas pasakojo apie savo
tėviškės gavimą? Kaip sekėsi,
bet amerikiečiai gali turėti
dvi pilietybes, bet mes
belgai turime mylėti tik
vieną karalių, o ne du.
Neturėk kitų karalių tik mane
vieną, sako mūsų Albertas.

(115188)

15.2.1998

Skaičiau labai įdomią knygą vieno portugalų, pasakojimai trumpi atsiminimai bet labai įdomiai parašyti. Rentas de Carvalho vadinasi autorius. Kadangi turiu tą vieną akį taupyti, pagal daktarę ji su laiku negerės, tai skaitau dabar lėčiau, jau nebe iki 2/3 valandos nakties, kaip būdavo ankščiau. Taip skaičiau vieną knygą parašytą amerikietės ir įkvėpimą gavusi iš Marijos Gimbutienės knygų. Ar Gimbutienė iš Žemaitijos buvo kilus? Aš vis

pamenu netoli mūsų buvo
stambus ūkininkas Alseika,
kuris turėjo labai mokyta
dukra, kaip šnekėjo anuomet
kaimynai. Bet ir ji jau
mirus. Ir kai taip pagalvoji
tiek daug žmonių, kurie buvo
ankščiau, jau nebėra. Taip
manau, kad ir Osvaldas
Žadvydas jau bus miręs, buvo
mano tėčio draugas, bet
jaunesnis už tėtį. O tėtis
šiais metais, jei dar
gyventų, būtų šimto metų. Ir
su Prižgintu nekaip, ir jis
ir jo žmona abu turi
Alzheimer ligą, laiškų ir
seseriai jau seniai neberašo,
bet dar gyvi pagal jų vaikų
pranešimus Aldonai.

Olandijoje yra išleista knyga
nederlandiškai (išversta iš
rusiško teksto) apie Vilniaus
žydų geto per karą. Rašė
vienas vilnietis žydas
rusiškai ant labai mažų
lapelių, kuriuos lietuvė Ona
Šimaitė paslėpdavo
universiteto bibliotekoje po
grindimis. Po karo rusams
nebuvo įdomu tas rankraštis
(to autoriaus dukra gyvena
Izraely dabar) Bet ta knyga
labai jau blogai aprašo
lietuvius, jie daug blogesni
negu vokiečiai buvo. Taigi
nėra jau kuo didžiuotis
lietuviams aplamai, geriau
nubaustų kas kaltas, taip

nuplautų blogą vardą nuo
kitų, kurie nekalti. Esu
skaičius, kad Lietuvoj buvo
18.000 žydžudžių. Na ir
gražu! Bet kada prieš keletą
metų buvo minėjimas tų žydų
naikinimo Europoje, tai
lietuviai vis būdavo blogai
paminėti, aš vis tas
programas sekiau ir baisu
buvo, čia žydų (Olandijoje,
Belgijoje, Prancūzijoje nežudė,
bet vežė į Lenkiją ir toliau,
į Lietuvą, apie latvius nieko
neminėjo.) Rodė daug baisių
vaizdų, kaip lenkai juokėsi
kadaėjo tos kolonos tų
nelaimingųjų iš traukinio į
lagerį. Pasakojo ir tai dar
išlikę liūdininkai. Ir

Vilnių yra blogai paminėję.
Taigi dabar geriau jau
neturėti televizoriaus. Ta
vilniečio žydo knyga yra
verčiama į lietuvių kalbą,
tik galvoju, žinant kaip
lietuviškose leidyklose viską
"taiso" tai kažin kas liks iš
tos knygos?

2) Mano laiškas marnavosi
kurį laiką. Yra dingęs noras
rašyti laiškus, bet užtat aš
labai daug tapau ir darau
akvareles, tai dar galima su
blogom akim, bet jau paišyti
negaliu. Paišybai reikalingos
geros akys.

(115189)

16/6/1998

Tiesa, ar žinai ar Alfonas
Gricius dar gyvas ir jei taip
kur jis yra, tuo domisi
vienas mano gimnazijos buvęs
moksleivis, jo draugas buvęs
ir prapuolė visiškai. Bet aš
esu skaičius Griciaus
eilėraščių knygelę "Pažadinti
sfinksai" reiškia kur nors
dar gyvuoja, bet kur?

Mūsų Telšių gimnazija švęs
savo 80 metų jubiliejų, mano
tėtis ir mama yra ten buvę
mokytojai kadaise. Kaip tas

laikas greit nubēgo, baisu ir
pagalvoti.

(115190)

15.9.1998

Mano mašinėlės juostelė
naujai nudažyta, net į
Italiją sūnui turėjau siųsti.
Sūnus Ludo Olandijoje klausė
didelėje krautuvėje juostelės
ir jam pasakė, kas dabar dar
rašo su tokiom mašinėlėm,
juostelės yra antikiai.

Tu tikriausiai žinai Kaune
Maironio muziejų? Šį rudenį
jie rengia didelę parodą apie
išeivių kūrybą. Tai nusiųsk
jiem medžiagos iš Paties
kūrybos ir pridėk gražią
fotografiją, jei to dar nesi

padaręs? Adresas: Kaunas,
Rotušės a 13. Aš tai ir kiek
piešinių nusiunčiau, žadėjo
panaudoti. Sūnus vyks į
Lietuvą sekančiais metais.

Vasarą turėjau draugę
svečiuose Aldona iš
Australijos, buvo su vyru pas
mane savaitę, buvo labai
smagu pasimatyti, bet mano
šuva buvo taip pavydi Aldonai
kad net baisu. Nežinojau, kad
mano Kaja gali taip pavydėti.
Aldona buvo savaitę
Lietuvoje, Vilniuje. Klausė
kiek kaštuotų poezijos
knygutės išleidimas ir
Rašytojų Draugija Vilniuje
uždainavo – 8000

amerikietišku dolerių (ne
australišku dar pasakė). Taip
Aldona savo rankraštį
nusiuntė į Muziejaus archyvą.
Baisiai lupa, sakyčiau. Ar
Amerikoje irgi tokios kainos?
Visų išeivijos rašytojų
darbai, kurie pasirodė
Lietuvoje yra pačių autorių
užmokėti.

Pradėjau rašyti savo
atsiminimus nederlandiškai,
paskui tą tekstą siunčiau
sūnui, rodos jau 39 puslapiai
pįrašyti, bet tas dviejų
akių nebuvimas, o tik vienos
visgi trugdo, negaliu per daug
ilgai į ką nors žiūrėti,

turiu taupyti akį, pagal
daktarą (akių) .

(115191)

8/10/1998

Kažin ar ir nuo gaisro
nedraudžia, o juk mano tėtis
turėjo gaisro draudimą
anuomet Lietuvoj. Kaip dabar
matome gyvenome smetoniškoje
Lietuvoje pažangiau negu
dabar Lietuva yra po
komunistiško raugo. Kol tas
išgaruos, truks dar daug
metų, bet jauni žmonės, kurie
studijuoja visgi yra
normalūs, tą tvirtina mano
sūnus. Jis galėtų
profesorauti Lietuvoj, bet
be atlyginimo, na, o kas
negaudamas algos gali

gyventi? Su mano akim jau
nepagerės, priešingai, eis
blogyn, bet reikia tikėtis ne
tokiu greitu tempu.

Tiesa dar vienas dalykas, Alė
Rūta juk kilus iš Žemaitijos,
ar ne telšiškė? Telšių
Viešojoji biblioteka renka
medžiagą apie savo žemaičius
rašytojus, renka viską,
fotografijas, knygas, žodžiu
jei dar nėra siuntus tegul
siunčia.

(115205)

[be datos, po 1999 metų
pradžios]

Juk ir anuomet Žemaitijoje,
kas būdavo storesnis tą
laikydavo gražesniu "toks
sukūdes kaip smerčio
furmonas" sakydavo žemaičiai.
Tu žemaitiškai nemoki, tai
išversiu "toks liesas kaip
mirties vežikas". Tą esu
dažnai, būdama vaikas,
girdėjus.

(115196)

17/8/1999

Bet jau su tais žydais,
dievaži, tą dėmę Lietuva
vargu ar nuplaus, nors ir
atsiprašė žydų už tai.
Kunigaikštis Gediminas kvietė
žydus į Lietuvą, jie buvo
gerbiami ir lygiateisiai
piliečiai.

(115197)

31/10/1999

Pamenu Lietuvoj, tėčio
namuose nebuvo, tarnaitė mus
vaikus šaukė į vidų ir
užrakino visas duris,
uždarinėjo langus, "čigonai".
Na ir apsupo čigonai mūsų
namą, per visus langus žvelgė
jų galvos, vyrų, moterų,
nežinau kiek jų buvo, laužti
nieko nelaužė, bet visur
klibino, gal koks langas
gerai neuždarytas? Kada
senolė ėmė grąsinti per
langą, kad skambins ir šauks
policiją, tai tie pasitraukė.
Bet viskas kas buvo lauke

laisva, žaislai, dviratukai,
viskas buvo dingę. Vagys ir
tiek.

(115199)

5/4/2000

Nežiūrėti televizijos yra didelė laimė. Negadinu akies, o laikas nueina tapybai ir skaitymui. Juk šiais metais nutapiau 22 aliejinius paveikslus, daug mažo formato ir ant popieriaus (specialus tapybai), bet juk tai geras tempas.

Man atrodo, kad blogas regėjimas kartais padeda atrasti savitą stilių tapyboje. Kaip aš dabar ieškau ir iki šiol neradau. Bet manau, kad jau

išsilaisvinau iš savo
mokytojų įtakos. Vaikai man
sakė, kad aš jau kitaip
tapau, ir spalvos kitokios,
matysime kas bus, bet
pavasari saulėtos dienos ir
kambary gera šviesa tapyti.
Tapau autoportretus
(Rembrandt yra nutapęs 70
autoportretų) Matai, turi
modelį kada nori, tik žiūrėk
į veidrodį. Bet viena akis
nemato perspektyvos ir puodai
išeina kreivi, kažkaip į
viena šoną nusisukę. Bet su
liniuote ir centimetrais
galima puodus pastatyti į
vieta. Na, o gėlės, jom gi
vistiek į kuria pusę krypsta.

(115201)

11/8/2000

Kaip pas Tave Kalifornijoj?
Baisūs yra miško gaisrai,
mano tėtis turėdavo su jais
reikalų. Paskambina eigulys,
tėtis vilkdavo seną uniformą,
aulinius batus vasarą, imdavo
kirvį ir kastuvą, pakinkydavo
arklį į brikelę ir
išskubėdavo. Prieš gaisrą jie
kirsdavo medžius. Gaisrininkų
nebūdavo, be miškininkų ir
miško kirtėjų dar apylinkės
ūkininkai ateidavo į talką
gesinti gaisrą. Ugnis eina
medžių viršūnėmis, pasakodavo
mano tėtis, dėl to būdavo

svarbu padaryti tuščią
liniją. Miške būdavo daromos
priešgaisrinės juostos be
medžių.

(115204)

28.1.2001

Ar skaitei J.Rowling knygas apie Harry Potter? Jos knygos, iki šiol 4 tomai, yra išverstos į daugiau kaip 30 kalbų, išleista milijonai egzempliorių ir pirmauja E.S. kaip geriausios knygos suaugusiems ir vaikams. Aš, mano vaikai ir vaikaičiai visi skaitome su dideliu įdomumu. Tiek fantazijos, tokia įtampa kiekvienaime puslapyje, tikrai tokios rašytojos nėra buvę Europoje. Prieš 20 metų turėjo anglų autorius Tolkien didelį

pasisekima bet Rowling dar
daugiau. Dar bus 3 tomai,
penktas bus šių metų
pabaigoje. Jei pas jus
bibliotekoje ji yra, paimk ir
skaityk. Tai tikrai retas
skaitymo malonumas pasinerti
į tą nuostabų pasaulį. Mano
sūnus Ludo išvertė Darvino
knygą apie mūsų atsiradimą,
tas vertimas Olandijoje
pirmauja tarp mokslo knygų ir
jau daroma antra laida.
Leidėjas paprašė Ludo
išversti dar kitų Darvino
knygų.

Draugas - šeštadieninis priedas.
2001 m. balandžio 28 d.

***Išėjo poetė
Zenta Tenisonaitė***

Savo pašto dėtutėje dažnai rasdavau laišką iš Belgijos, kurį man parašydavo bėčiulė Zenta Tenisonaitė-Hellemans. Paskutinį jos laišką gavau sausio pradžioje. Sveikino su naujuoju tūkstantmečiu, linkėjo geriausios kloties. Rašė, kad yra sveika, gerai jaučiasi, kad dažnai aplanko vaikai, kad dar piešia. Po to du mėnesiai tylos. Rašiau jai ir suerimusi klausiau, kas atsitiko, kodėl nebeparašo... Ir štai dėtutėje radau nepažįstama man ranka adresuotą laišką be atgalinio adreso. Vokas net nebuvo užklijuotas. Jame belgų kalba spaustuvėje spausdintas pranešimas, kad 2001 metų kovo 11 d. Edegemo universitetinėje ligoninėje mirė Zenta-Irena Tenison, George Hellemans našlė. Jos kūno sudeginimas įvyks Antverpeno krematoriume, o atsisveikinimas su velione — kovo 15 d. krematoriumo auloje.

Mirus mano vyrui, Stasiui Žukui, Zenta man rašė: „Mano kapo nebus. Mano pelenus, kaip prieš kelis metus mano vyro, išbarstys Edegemo kapinių pievelėje. Dabar toks paprotys čia. Žemės kapams nebėra...“

Žinia apie Zentos mirtį buvo netikėta ir skaudi. Dar viena bėčiulė išėjo amžinybėn. Liko jos laišakai, eilėraščiai, jos piešti atvirukai...

Zenta-Irena Tenisonaitė gimė 1925 m. sausio 10 d. Stalguose, Plungės girininko Aleksandro Tenisono šeimoje. Jos mama buvo mokytoja, dailininkė, žemaitė nuo Telšių. Zenta Telsiuose, kur perkėlė jos tėvą, baigė gimnaziją ir 1942 m. įstojo į Kauno Vytauto didžiojo universitetą medicinos studijuoti. Universitetą uždarius, dirbo vaistinėje Telsiuose. Baisioji karo audra ir žmonių žiaurumas 1941 m.

liepos mėnesį iš jos atėmė motiną. 1944 m. kartu su tėvu ir jaunesniąja seseria bėgo nuo artėjančio fronto į vakarus. Gyveno lietuvių pabėgėlių stovykloje Vokietijoje. Susirgusi džiova čia mirė, vos 17-os sulaukusi jos sesutė. Po karo likimas suvedė su karo pabėgėlių stovyklas lankiusiu, vertėju dirbusiu inžinieriumi, flamu iš Belgijos. Meilė buvo iš pirmo žvilgsnio. Baigiantis 1945 metams, Zenta ištekėjo už Georgo Hellemans ir išvažiavo su juo į Belgiją.

Belgijoje gimė jiems trys sūnūs ir dvi dukros. Dėl vyro darbo dažnai teko keisti gyvenamą vietą, kol pagaliau šeima apsigyveno Edigeme, 10 km nuo Antverpeno, įsigijo savo nedidelį namelį, iš Vokietijos atvaziavo tėvas. Rūpinosi gausia savo šeima, leido vaikus į mokslą. Laisvalaikiu rašė lietuviškai ir nyderlandiškai eilėraščius, noveles, pasakas vaikams, vertė į lietuvių kalbą nyderlandų rašytojų kūrinius, o lietuvių rašytojų kūrybą į nyderlandų. Zenta norėjo supažindinti Belgijos gyventojus su Lietuvos literatūra, kultūra.

Eilėraščius Zenta pradėjo rašyti, turėdama vos 13 metų. Šiuos gabumus ji paveldėjo iš tėvo Aleksandro Tenisono, kuris turėjo neeilinį rašytojo ir vertėjo talentą. Jo parašyta ir 1975 m. Čikagoje išleista autobiografinė apysaka *Žemaitijos girių takais* apie Žemaitijos miškus, viena geriausių tokio pobūdžio knygų, žavinti kiekvieną skaitytoją.

Zenta Tenisonaitė lietuvių kalbą išleido poezijos rinkinius: *Pavasaris ir aš*, Londonas 1973 m., *Šviesos iliuzijos*, Londonas, 1975 m., *Vieniši vėjo vaikai* 1979 m., išvertė į lietuvių kalbą ir išleido 1973

m. XX-jo amžiaus Nyderlandų poezijos rinktinę, o 1980 metais E. Timmemans *Adagio*, eilėraščius. 1979 m. nyderlandų kalba *Een steen geen hart* (Akmenėlis turi šaltą širdį) — Lietuvių poetų antologiją. Apsakymus, noveles spausdino periodinėje lietuvių spaudoje.

Savo kūrybos procesą *Tėviškes fiburiuose*, 1989 m. Nr. 19, taip apibūdino mano bičiulė: „Eilėraštis ateina pats. Jis kažkaip įsiskverbia į mintis. Kartais pakanka pamatyti grafų debesį ar lapą, blizgantį saulėje... Ir staiga atsiranda žodžiai. Jeigu jų neužrašau — jie prapuola, bet kartais ir vėl grįžta. Paskui, kai pradėti rašyti, mintys, žodžiai, sakiniai patys pinasi į eiles. Kartais eilėraštis išeina geras, o kartais ir visai netikęs. Dažnai padedu eilėraštį į šoną ir tik vėliau, kai atsiranda šiek tiek atokumo, vėl jį skaitau, vertinu ir duodu pavadinimą“.

Zentą Tenisonaitę domino ne tik literatūra. Ją visada traukė menas. Savo autobiografiniame apsakyme „Rašau apie save“ (*Egzodo rašytojai*. Vilnius 1994 m., p.754) poetė rašo: „Mano jaunystės svajone buvo Meno akademija. Ir

vėliau visą gyvenimą troškau mokėti tapyti. Kol vaikai maži, nepaliksi jų gatvėje ir imsi lankyti akademiją. Kai vaikai suaugo, atsirado galimybė įstoti į Liero meno akademiją. 1981 m. pradėjau mokytis piešti ir tapyti“. Akademiją, vieną iš seniausių Belgijoje, lankė savaitgaliais, važiuodavo į ją automobiliu. Studijavo aštuonerius metus. Piešė savo malonumui. Ją ypač domino portretai ir spalvos. „Ieškau poezijos spalvos ir kaip tiksliau, poetiškiau, perduoti įspūdį. Akvarele ypatingai tinka įspūdžių atkūrimui, nes ji perregima, trapi, impresionistiška. Tapydama portretus, ieškau žmogaus sielos...“, taip pasakojo *Tėviškes finis* korespondentei Izoldai Poželaitei 1989 m. Zenta.

Norėjo specializuotis portretų tapyme, tačiau sunki automobilio avarija šiuos mokslus nutraukė. Po poros metų susirgusi, neteko vienos akies. Bet dėl to Zenta nepalūžo, buvo kūrybinga. „Dabar piešiu aliejumi, taidžiu spalvomis, nes, matydama tik vieną akimi, nebegaliu piešti peizažų — nematau perspektyvos“, — rašė man Zenta.

Vaikai užaugo, baigė mokslus, sukūrė savo šeimas ir

**Ženta-Irena Tenisonaitė-
Hellemans, poetė, dailininkė**

**išėjo visiems laikams... Karo
audros išblaškė mūsų tau-
tietius po visą pasaulį. Savo
krauju, gerosiomis ypatybė-
mis pamaitinome ir sustipri-
nome daugelį tautų. Taip ir
Belgijoje savo pėdsakus paliko
mūsų tautietė, žemaitė iš
Telsių. Ar ilgai jos vaikai at-
mins, kad jų gyslomis teka ir
lietuviškas kraujas?**

Regina Žukienė

LAIŠKAS EILĒRAŠČIUI

Rašau apie save.

Vėlyvas vakaras, beveik naktis.

Žvakės alsavimas geltonas.

Viena gėlė nuvytus vazoje.

Ir piešinys

pradėtas — nebaigtas.

Ir tuščias lakštas popieriaus —
be žodžių.

Aš panašus į užgesintą lempą,
kurioje nėra žibalo.

Esu kaip perdegus anglis,
pavirtus pelenais.

Esu kaip svetima širdis,
išalkusi palaimintos ramybės.

(Vieniši vėjo vaikai, 1979)

AUTOPORETAS

Vakare – kada visi užmiega,
vėl traukiu aplink savo burtų ratą...
Kad tu manęs nerastum,
apgaulingasis lietau...
Kvadratai, trikampiai ir piramidės.
Viskas veltui... vis sukas valandų
sustingusių rodyklių žvėrys...

Ir taip belaukdama naujos dienos
braukiu naujus ratus.
Ir nepakenčiama tylą vėl
braunasi per tuščią sieną.
Tyliai be garso krinta tik
auksinis sniegas...

Kai miršta vakaras – pasaulis susitraukia.
Ir už kalbos kalnų man pasirodo
laiptai į žvaigždes.
"Pavasari! Pavasari!" šaukiu.
Atrodo, mano žodžiai skęsta
į negyvą jūrą.

Po ilgos valandos nakties
bandau atversti kitą puslapį.
leškoti laimės pasakoj...
Tik skamba mano žodžiai per ilgai,
lyg būtų jie praėjusių dienų aidai...

Aš savo žodžių nedažau žalia rasa.
Tegu palieka pasaka be balso,
be ugnies, kaip suverptas sidabras.
Kaip nepasiekiamas mėnulio auksas.
Žinau, kad kitą rytą saulė augs,
pažadinti sapnai šlamės.
Ir aš skaitysiu naują puslapį.

Rytoj pakils saulutė vėl...
Rytoj žydės mėnulio mėlynosios rožės.
Rytoj bus vėl tiek daug... sapnų...
Bet kas mane atmins,
kada manųjų žodžių pelenai
šnibždės tau apie meilę...

(Laiškai lietuviams, 1992 m. spalio)

AUTOPORTRETAS

Lėtas tvenkinys be garso,
kaip mano alsavimas...
Kaip mano akys...
Iš mano rankų vėl krinta
Į pasaulį juodas ledas.
Amžinai vis tas juodas ledas...
Be pertraukos
mano lėtas alsavimas
kaip tvenkinys be garso...

(Vieniši vėjo vaikai, 1979)

ASTRONAUTO MALDA

Tavęs ilgiuosi, Žeme!

Kada vienatvės valandos mane užpuola,
tarytum juodo ledo tūkstantis kristalų.

Ir skverbiasi į širdį gyvos siurbėlės,
šaukiuos tavęs. Tu man saldžios vaikystės
nuostabi daina švelniam lopšy.

Kada akis užmerkiu – vėl matau –
berželį linkstantį prie namo.

Darželyje jurginas didelis kaip saulė.

O vėjas man plaukus kedeną.

Tu mano motina, Žalioji Žeme,
mėlyna... gyva... sava...

Mano širdis dalis tavo širdies.
Ir taip beprotiškai ilgiuos tavęs,
nes tolimosios saulės – milijardai metų.
O žmogiškos kometos pulsas –
akirmirka menka Kūrėjo rankose.

(Vieniši vėjo vaikai, 1979)

NEDAŽYTI ŽODŽIAI

Minčių voratinkliai kaip vydraga.
Vienatvės valanda – vidurnakčio vilionė.
Veidai kiti. Vėlyvą vakarą nudažo oro vėliavas,
ir varsų violetinė vora išblunka.
O reginys vangus. Užmiegančių dažų vaizdai
visom spalvom vilioja... virpa... vysta...

Dar vakarinis vėjas medžiams varpelius
kedena. Ir šaukia vakarą
kaip motina švelniai vardu.
Minčių voratinkliai kaip vėsus nerimas
širdy vaidenas. Kaip verpalas vilnonis
veliasi vienatvės valandos vaga.

DIDMIESČIO ŠIRDYJE

*Ar tu žinai,
kad miestas turi širdį?*

*Plati, plakanti širdis
laiko mane pagavusi
astuonkojo čiuptuoais,
paslėpdama mane visai
savo branduoly...*

*Ir aš girdžiu,
ir aš jaučiu,
ir aš matau
ritmą daužomos mano širdies.*

*Ir aš esu
tarytum aklas kūdikis
motinos įsciose, —
didmiesčio širdyje!*

(Šviesos iliuzijos, 1975)

RUDENS ATSIMINIMAI

Einu taku. Lapus supykęs vėjas velia,
ir sidabrinės gijos draikosi ore.
Atsimenu aš miestą tylintį prie kelio,
kai sutemos pavargę skendo ežere.

Praleidome tenai dienas mūsų vaikystės.
Ir pirmutinė meilė numirė seniai.
O kai pavasarį laukinės antys grįžta,
atranda ežerą ir miestą nebe tai.

Nėra tavęs. Nėra manęs. Nėra Jaunystės.
Svajonės jau seniai pražuvo toj nakty.
Nors mintimis norėtum ir bandai sugrįžti
į tėviškės žalias girais ten taip toli.

Sudarė Andrius Kulikauskas. 2019.12.22
www.ms.lt ms@ms.lt +370 607 27 665